

Teknologi og relation

Mens de kognitivt bedst fungerende handicappede får mere frihed med ny teknologi, risikerer det at gå den anden vej for de dårligst fungerende handicappede

22/2014

7. NOVEMBER

ISSN 0105-5399

AnsvarshavendeForbundsformand
Benny Andersen**Redaktion**Jens Nielsen (redaktør), jni@sl.dk
Lone Marie Pedersen, lmp@sl.dk
Maria Rørbæk, mrk@sl.dk
Steven Leweson (layout), stl@sl.dk

Prik, læserindlæg, artikler og anmeldelser er ikke nødvendigvis udtryk for redaktionens eller organisationens mening. Redaktionen påtager sig intet ansvar for uopfordret indsendt stof.

Alle artikler fra Socialpædagogen tilbage til 1999 kan findes på www.socialpaedagogen.dk/arkiv

Adresse

Socialpædagogen
Brolæggerstræde 9
1211 København K
Tlf. 7248 6000. Fax 7248 6001
Åbningstid: mandag-onsdag 9-15,
torsdag 9-17, fredag 9-13
redaktionen@sl.dk
www.socialpaedagogen.dk

Læserbreve og kronikker

Socialpædagogen er forpligtet til at optage læserbreve fra medlemmer. De må højst fylde 2.000 anslag. Læserbreve med injurierende indhold kan afvises. Kronikker bringes efter en redaktionel vurdering og må højst fylde 8.000 anslag. Læserbreve og kronikker, der bringes i bladet, offentliggøres også på internettet. Indlæg sendes til redaktionen@sl.dk

Annoncer

Sendes til redaktionen@sl.dk
Se priser, formater, deadlines osv. på www.socialpaedagogen.dk/annoncer

Kommende deadlines

Deadline for læserbreve og stillingsannoncer til 23/2014, der udkommer den 21. november, er mandag den 10. november kl. 12. Deadline for stillingsannoncer til 24/2014 er den 24. november kl. 12. For tekstsiderannoncer er deadline til 24/2014 onsdag den 19. november.

Redaktionen af 22/2014 er afsluttet den 30.10.2014

Abonnement

Abonnementspris 2014:
955,00 kr. inkl. moms (24 numre)
Løssalg: 47,00 kr. + porto

Oplag

43.445 i perioden
1.7.13-30.6.14

Produktion

Datagraf Communications A/S, Aarhus

Forsideillustration

Allan Stochholm

KOMMENTAR

Vi ved, at lederne og medarbejderne er meget glade for de decentrale aftaler. Så vi vil gerne være med til at se på, om vi kan gøre yderligere for, at den mulighed bruges

OK 2015 – det handler om løn og tid

Af Benny Andersen
Forbundsformand

FOTO: RICKY JOHN MOLLOY

Hovedbestyrelsen har nu udtaget kravene til vores forhandlinger om OK 2015. En styrket realløn står naturligvis øverst på vores dosmerseddel. Vi skal bide os fast i bordet og gøre, hvad vi kan for at få mest muligt med hjem i lønposen til vores medlemmer. Jeg indrømmer, at det ikke bliver nogen nem forhandling. For vi ved jo godt, at der ikke er mange penge at komme efter. Men det er ikke vores stil at give op på forhånd, så vi vil kæmpe for det.

Andre centrale punkter på vores liste over krav er en fastholdelse af reguleringsordningen, afsættelse af midler til organisationsforhandlingerne og afsættelse af puljer til pensionskarens og et ligelønsprojekt. Og vi vil desuden arbejde for, at vi kan videreføre og helst udvide den kompetencefond, vi fik gennemført ved de seneste forhandlinger på det kommunale område. Og også arbejde for at få etableret en fond på det regionale område.

Og så bliver arbejdstiden naturligvis også et tema på døgnområdet. Det er der nu ikke noget nyt i. Jeg ved, at mange har haft travlt med at udlægge forløbet som led i en større sammensværgelse. Men det er altså ikke rigtigt. Allerede ved sidste OK-forhandling blev der nedsat en arbejdsgruppe, der skulle arbejde med spørgsmålet – og det arbejde har vi deltaget i. Så vi har været – og er – med ved bordet. Det er ikke et emne, der bliver mast ned over os.

Det, der betyder noget for os i forhold til nye aftaler, er, at de arbejdstidsregler, vi har, sikrer balance mellem arbejdsliv, arbejdsopgaverne, der skal løses, medarbejdernes arbejdsmiljø og livet uden for arbejdspladsen. Det ved vi, og det ved kommunerne også. Vi har registreret, at KL ikke taler om forringelser eller om at tage rettigheder væk. De har forståelse for vores udgangspunkt. Med dét udgangspunkt skal det nok lykkes at få lavet en fornuftig aftale.

Når det er sagt, så skal vi naturligvis også gøre KL opmærksom på, at vi allerede i dag har en meget fleksibel mulighed. Nemlig de decentrale eller lokale arbejdstidsaftaler. Her kan arbejdspladserne på tværs af faggrupper aftale arbejdstidstilrettelæggelsen, så den passer præcis til den enkelte arbejdsplads og den opgave, der skal løses. Vi ved, at lederne og medarbejderne er meget glade for de decentrale aftaler. Så vi vil gerne være med til at se på, om vi kan gøre yderligere for, at den mulighed bruges. Og så er det selvfølgelig helt afgørende, at arbejdstiden er noget, der skal aftales mellem ledelsen og medarbejderne og deres tillidsrepræsentanter.

Det er også afgørende, at vi går til OK 2015 i et nyt forhandlingsfællesskab, idet Sundhedskartellet har valgt at deltage i fællesskabet igen. Det er glædeligt, og det vil helt sikkert betyde, at vi får mere vægt i forhandlingerne. Så jeg er kort sagt fuld af fortrosthed i forhold til OK 2015. Vi skal nok komme i mål med et godt resultat til forbundets medlemmer.

INDHOLD

FOTO: OLE JØRSEN / RED STAR PHOTO

06

04 MANGLEDE EVIDENS

Kontrolleret forsøg med MTFC opgivet

06 VELFÆRDSTEKNOLOGI

Velfærdsteknologi og social it åbner masser af muligheder: Personalet på Bocenter for Unge og Voksne i Nødebo har ved at indføre iPads til personalet forbedret kommunikationen med beboerne. Og senhjærneskadede Bjarne Thomsen, der bor på Bo- og Genoptræningscenter Lunden i Varde, har gennem sin øjenstyrede computer tilbageerobret store dele af det privatliv og sociale liv, hvor han før var meget afhængig af personalet. Men det gælder om hele tiden at have blik for balancen mellem teknologiske løsninger og menneskelig kontakt og konstant holde øje med, at brugen af teknologi er etisk i orden, fastslår personalet på Lunden. Søren Langager, lektor på DPU, advarer om, at mens de kognitivt bedst fungerende handicappede får mere frihed med ny teknologi, risikerer det for de dårligst fungerende handicappede at gå den anden vej. Og han efterlyser debat og viden om, hvorvidt teknologien har frigjort flere socialpædagogiske timer til beboerne, eller om de ledige varme hænder er skåret væk

06 Var jeg handicappet, ville jeg gerne klare mit toiletbesøg selv

09 Vrist værdien ud af teknologien

12 Den himmelvide forskel

14 Robotter eller varme hænder

17 UNDERSØGELSE

Flere børn kommer på krisecenter

FOTO: NIKI SLUND PETERSEN

18

18 PRISVINDER

Med en venescanner kan stofmisbrugere få hjælp til at finde en brugbar åre. Det er et af mange tilbud, der skal give nogle af samfundets aller mest udsatte et lidt bedre liv. Nu får tiltaget Socialpædagogernes Pris 2014

18 Dørtærskelen skal høvles helt ned

22 PRIVAT OPHOLDSSTED

Høng Erhvervsskole har lige fejret 30 års fødselsdag – og det skete med ny status som privat opholdssted. Stedet har sagt farvel til rollen som selvejende institution med driftsoverenskomst med Kalundborg Kommune og sagt goddag til bedre muligheder for at styre sin egen økonomi og aktiviteter. Nu ser både lederen, personalet og bestyrelsesformanden fortrøstningsfuldt på fremtiden. Bestyrelsesformanden? Det er kredsformanden for Socialpædagogerne Midtjylland, Jan Vium, som er helt afklaret med, at han nu har to kasketter på

22 En ny start i Høng

26 FILM

Andreas på tur med sin app

27 SYNLIGHED

Vold mod pædagoger skal registreres

28 STUDERENDE

Hvad gør praktikken god?

29 ANBRAGTE

Det halter med børnesamtaler

29 LÆSERBREV

30 BØGER

MANGLENDE EVIDENS

Kontrolleret forsøg med MTFC opgivet

Socialstyrelsen og SFI har været nødt til at opgive både et lodtrækningsstudie og et sammenligningsstudie af familieplejeprogrammet MTFC – kommuner og døgninstitutioner ville ikke medvirke

Af Kirsten Holm-Petersen, redaktionen@sl.dk

MTFC

MTFC, der står for Multidimensional Treatment Foster care, er et behandlingsprogram, der er udviklet i USA. Det består af et 9-12 måneders familieplejeophold med intensiv supervision af plejefamilien og intensiv træning af den unge og hans/hendes forældre. Metoden er rettet mod unge fra 12 til 18 år med store adfærdsmæssige og følelsesmæssige problemer og vil ofte være et alternativ til en anbringelse i flere år på en traditionel døgninstitution.

Det er ærgerligt. Men vi må konstatere, at socialområdet i Danmark ikke er modent nok til at gennemføre forsøg på anbringelsesområdet, hvor man trækker lod mellem de unge, der skal i MTFC og de unge, der skal i traditionelle anbringelser'. Sådan siger forskningsleder Mette Deding, der står i spidsen for SFI's afdeling for kontrollerede forsøg.

Baggrunden er, at SFI og Socialstyrelsen har måttet opgive såvel et lodtrækningsstudie som et sammenligningsstudie af familieplejeprogrammet MTFC (se tekstboks). Det lykkedes ikke at få kommuner og døgninstitutioner til at medvirke i de kontrollerede forsøg, der kunne vise, hvordan MTFC virker i forhold til andre anbringelses- og indsatsformer.

For Mette Deding er der potentielt to tabere ved, at man nu ikke får en dansk, videnskabelig vurdering af, om MTFC virker bedre end andre anbringelsesformer:

Den ene gruppe er de udsatte unge, der måske ikke får en chance for at få den mest effektive behandling. Den anden er de danske skatteydere, der fortsat skal betale for lange anbringelser, hvor kortere, mere intensive forløb – måske –

kunne have været mere virkningsfulde og kostet samfundet færre penge.

Vigtigt med egne undersøgelser

MTFC er indført i Danmark via Socialstyrelsen, og der er i dag seks MTFC-teams i landet (to kommunale og fire private), som kommuner kan henvise unge til. Indtil videre har 24 kommuner gjort brug af MTFC, og samlet set har 105 unge frem til udgangen af 2013 været indskrevet i en MTFC-træningsfamilie.

MTFC beskrives normalt som en evidensbaseret metode med dokumenteret effekt i forhold til unge med anti-social og kriminel adfærd. De forskellige MTFC-team henviser til kontrollerede forsøg i USA og Sverige, hvor det er påvist, at unge, der har været gennem MTFC, har mindre tilbøjelighed til senere at falde tilbage i fx kriminalitet.

– Men Danmark er hverken USA eller Sverige. Det er vigtigt, når vi lader os inspirere af udlandet, at vi selv undersøger, om det virker her i Danmark. Anbringelsesområdet fungerer forskelligt i de forskellige lande. De målgrupper, vi visiterer til MTFC, afviger måske en smule fra praksis i USA eller Sverige. Derfor er det vigtigt med nationale undersøgelser, siger Mette Deding, hvis argument understøttes af forskning fra University of York i England (se tekstboks).

Håndklædet i ringen

Da Socialstyrelsen indførte metoden, bad man i samme ombæring SFI gennemføre et studie, hvor det ved lodtrækning blev bestemt, hvem i målgruppen, der skulle have MTFC, og hvem, der skulle på en almindelig døgninstitution. På den måde blev de to grupper helt sammenlignelige,

Set i bagspejlet skulle vi måske ikke have valgt anbringelsesområdet til et af vores første lodtrækningsforsøg. [...] Men vi valgte jo netop anbringelsesområdet, fordi det er der, vi for alvor har brug for viden, og fordi anbringelser er så dyre

Mette Deding, forskningsleder, SFI

og hvis de unge i MTFC klarede sig bedre end kontrolgruppen, ville det dermed være videnskabeligt bevist, at MTFC gav bedre effekt.

Men nu har SFI og Socialstyrelsen altså kastet håndklædet i ringen – og det er der flere årsager til.

I første omgang inviterede man i 2011-2012 18 kommuner til at være med i lodtrækningsforsøget. Proceduren skulle være, at når en kommune havde en ung med antisocial adfærd eller svære følelsesmæssige problemer, som man ville anbringe uden for hjemmet, så skulle sagsbehandleren få den unge og familierne med på at trække lod om, hvorvidt de kom i MTFC eller på en traditionel døgninstitution. Ti af kommunerne sagde nej til at være med. Otte kommuner sagde ja – men henviste aldrig nogle unge til forsøget.

– De otte kommuner var principielt positive. Men når de stod over for unge mennesker, der skulle anbringes, så kunne de simpelthen ikke få sig selv til at spørge familierne, om de ville være med til en lodtrækning, hvor de ikke vidste, hvilken behandling de ville få, siger Mette Deding.

Døgninstitutioner meldte fra

Sidste år var man ifølge Mette Deding nødt til at opgive at gå den vej. Næste skridt var, at man i dialog med Socialstyrelsen har forsøgt at få et sammenligningsstudie på benene, hvor man i stedet for lodtrækningsforsøg alene ville sammenligne effekten af MTFC på de unge med effekten af traditionelt ophold på en døgninstitution.

De to grupper af unge ville videnskabeligt set ikke være identiske, men det var den næstbedste løsning. Men også det er røget i vasken – der har simpelthen ikke været nok egnede døgninstitutioner, der ville være med.

Socialstyrelsen og SFI har derfor for nuværende helt opgivet at få lavet lodtrækningsforsøg eller sammenligningsstudier på MTFC. I stedet vil man satse på at lave et langt mindre ambitiøst før og efter-studie af effekten af MTFC alene.

– Set i bagspejlet skulle vi måske ikke have valgt anbringelsesområdet til et af vores første lodtrækningsforsøg. Det er en meget stor beslutning for en familie og en ung, om de får anbringelse A eller B. Men vi valgte jo netop anbringelsesområdet, fordi det er der, vi for alvor har brug for viden, og fordi anbringelser er så dyre, siger Mette Deding og tilføjer:

– Jeg kan stadig komme med alle de gode argumenter for lodtrækningsforsøg, for det giver os

den bedste viden om effekten. Men hvis det skal lade sig gøre at lave sådanne studier i Danmark, skal der større ledelsesmæssig og politisk opbakning til det, siger hun.

Må ikke stoppe jagten på viden

Hos Socialpædagogerne erkender formand Benny Andersen, at der ligger en udfordring i at kunne dokumentere effekten af den socialpædagogiske indsats:

– Vi er meget bevidste om det faktum, at vi ikke kan vise og demonstrere, at der er evidens for effekten af indsatsen. Min påstand vil være, at vi aldrig vil kunne opnå evidens for alle metoder og indsatser på det sociale område. Vi vil heller aldrig få én metode eller ét program, hvor vi med sikkerhed ved, at det virker for en bestemt målgruppe. Dertil er det særlige sociale område for komplekst. Der vil altid være behov for en faglig vurdering, og der vil altid være behov for et element af håndholdt indsats, siger Benny Andersen.

Han advarer mod at drage forhastede konklusioner af de konkrete erfaringer med MTFC:

– Jeg kender ikke konkret til de overvejelser, døgninstitutionerne har gjort sig i forhold til, om de ville være med i et sammenligningsforsøg med MTFC. Men det er klart, at der ligger mange faglige og etiske overvejelser i at deltage – og de overvejelser er vigtige.

– Men jeg synes bestemt ikke, at de konkrete erfaringer med MTFC skal føre det med sig, at vi ikke skal blive klogere på, hvad der virker og ikke virker på anbringelsesområdet. Det ville være meget uklogt. Vi har brug for meget mere viden om indsatser og metoder, vi har brug for at dele denne viden, og vi har brug for at se på, hvordan eksisterende viden i praksis og forskning spiller sammen. Og jeg mener, at viljen – både den politiske og den praksisbaserede – klart og tydeligt er der, siger Benny Andersen.

Socialstyrelsen har nu bedt SFI lave en redegørelse på erfaringerne med MTFC, som bl.a. skal afklare, hvad der skal til, hvis man fremover skal lave kontrollerede forsøg på området. For Socialstyrelsen betyder den nuværende udvikling ikke, at MTFC nu opgives som metode.

Og som Mette Deding siger det:

– Det meste af det sociale arbejde i Danmark udføres uden, at der er evidens for, at det virker. Men derfor kan det jo godt have nogle rigtig gode resultater. ■

Stor forskel på MTFC-resultater

Mens undersøgelser fra USA tillægger MTFC en generelt god effekt, har forskere fra University of York påvist, at det i England kun er unge med svære antisociale problemer, der har gavn af MTFC-forløbet. Unge med andre problematikker fik det faktisk bedre i andre typer af anbringelser. På den baggrund anbefaler forskerne derfor, at man tester effekten af evidensbaserede programmer på målgrupperne i de nationale sammenhænge, de indføres i.

VELFÆRDSTEKNOLOGI

Var jeg handicappet, ville jeg gerne klare mit toiletbesøg selv

Living Lab Varde er kommunens velfærdsteknologiske satsning. På Bo- og Genoptræningscenter Lunden udvikles teknologi i samarbejde med virksomheder, undervisningsinstitutioner og borgerne på stedet. Men teknologi kan også blive ansvarsforflygtigelse. Derfor er en konstant diskussion af serviceniveau og etik så vigtig, siger to medarbejdere

Af Hanne Sørensen Smith, redaktionen@sl.dk
Foto: Ole Joern / Red Star Photo

En gardinstang kan godt være intelligent. En gyngestol kan polstres med ren velvære af bevægelse og lyd. Et vasketoilet kan udbygges med håndvask, barberspejl og det hele. En madras kan dele sig, løfte sig og svinge på tværs af sengen. En computer kan styres med øjnene.

Et lille ryk med hovedet, et enkelt tryk på en knap – og et menneske, der kun delvist eller næsten ikke kan bevæge sig, udfører en handling uden assistance fra andre. Det er velfærdsteknologi. Teknologi er det så klart. Men er det også velfærd?

– Ja, det er. Men mennesker har behov for at være forbundne, for at have selskab og føle tryghed. Så velfærdsteknologi kan også blive ansvarsforflygtigelse. Derfor er en konstant diskussion af servi-

ceniveau og etik så vigtig i den her sammenhæng, siger Mette Mortensen, ledende fysioterapeut på Bo- og Genoptræningscenter Lunden i Varde.

– Lige præcis. Hvis vi skal have robotter til det hele, så bliver der tale om kolde hænder. Men sådan er det ikke nødvendigvis. Hvis det var mig, der var handicappet, ville jeg gerne klare mit toiletbesøg selv, hvis jeg overhovedet kunne, siger Mona Køhlert, fællestillidsrepræsentant for socialpædagogerne i Varde Kommune og tillidsrepræsentant for omkring 20 fagfæller ud af Lundens 120 ansatte.

Lunden er en døgninstitution for senhjerne-skadede mennesker. Stedet rummer syv genoptrænings- og 23 varige pladser primært optaget af borgere fra Region Syddanmark, men her er også mennesker fra andre regioner og nogle gange fra fjernere egne. På døgntilbuddet bor 18-60-årige med erhvervede hjerneskader, og der gives vederlagsfri fysioterapi til unge med senhjerneskade. Her er også dagtilbud med aktivitet og samvær, og endelig ydes der fra matriklen paragraf 85-hjemmevejledning til borgere fra Varde Kommune.

Spydspids med tre U'er

Men der kommer rigtig mange andre mennesker på Lunden. Varde Kommune har nemlig udnævnt stedet til at være teknologisk spydspids og placeret Living Lab Varde her på grund af plads og personalemæssige kompetencer. Living Lab Varde udvikler, underviser i og udstiller velfærdsteknologi – foreløbig som et treårigt projekt. Over 30 virksomheder har været omkring på besøg eller på arbejde. Over 300 studerende har modtaget

undervisning, og over 400 personer har været på rundvisning og set demonstrationer af diverse hjælpemidler.

– Vi har en velfærdsteknologimedarbejder i kommunen, som bl.a. koordinerer og har overblik over de mange forskellige projekter, der er rundt omkring. Og her på Living Lab Varde er jeg tovholder med 13 timer om ugen til vores tre U'er, som vi siger, fortæller Mette Mortensen.

Et af U'erne er meget tydeligt og står for udstyr. En hel og ubeboet lejlighed på Lunden er fyldt med det nyeste, hvoraf det flytbare også udlånes til afprøvning. Her er specielle køkkener, toiletter, håndvaske, senge, madrasser, stole, lifte, rollatorer, kørestole, støvsugere, gardinstænger, undertø og meget mere.

– Udstyr er dyrt at indkøbe og kan forældes hurtigt, men det er vigtigt at forholde sig til det. Her kan man afprøve 'dimserne' og overveje, hvordan vi bruger teknologien bedst, siger Mette Mortensen og fortæller om det U, der ligger forud for udstyr, nemlig udvikling:

– Vi faciliterer udviklingsprojekter mellem offentlige og private virksomheder og blander rigtig gerne en uddannelsesinstitution ind i det også. Det handler fx om at samarbejde med producenter af køkkener for at afprøve og forbedre. Og det

handler om at implementere det *mindset*, der ligger i velfærdsteknologi, i forhold til mennesker, som uddanner sig til at arbejde med velfærd.

– Så er der et U for undervisning, og det bruger vi megen tid på. Studerende fra UC Syddanmark, fra SOSU-skoler og ansatte i kommunale tilbud prøver sig frem hos os. De kan bl.a. tale med vores borgere, der bruger teknologien til daglig. Og så taler vi kultur, etik og samfund med dem. Velfærdsteknologi skal være et middel til at opnå det gode liv for en borger, siger Mette Mortensen.

Bivirkning og tre-fire spørgsmål

– Her er en projektkultur, hvor vi er på vej. Det betyder, at vi skal være risikovillige og undervejs præsentere umodne produkter, der kan blive bedre. På samme måde arbejder vi med etikken. Det handler om at opdage bivirkningerne. Faldgulve, der registrerer fald, anser vi fx som 'venlig' overvågning. Men de har den bivirkning, at de kan dokumentere og lagre mere, end vi har brug for. Så hvordan forholder vi os til det, spørger Mette Mortensen, og Mona Køhlert supplerer:

– Hvornår og hvorfor bruger vi vendemadrasser? Er det for at aflaste personalet, for at borgeren kan være mere privat og selvhjulpen eller begge dele? Og hvad med borgerens tryghed?

SELVHJULPEN Velfærdsteknologi har etiske 'bivirkninger', og man må hele tiden spørge sig selv, hvorfor man bruger velfærdsteknologi: Er det for at aflaste personalet eller for at gøre borgeren selvhjulpen, mener Mona Køhlert (th) og Mette Mortensen.

SAMSPIL På Lunden er der mange kørestolsbrugere, og her skaber moderne teknologier muligheder for at lette det fysiske arbejde for personalet, for på den måde at give mere plads til og understøtte relationsarbejdet. Det handler om at se, hvad der bedst for den enkelte borger i forhold til vedkommendes ressourcer, fortæller Mette Mortensen (tv) og Mona Køhlert.

– Ja, det er her serviceniveauet kommer ind. Der er efter min mening tre-fire dele i den diskussion: Kan vi gøre noget bedre for vores borgere og modsvare det krav, der kommer fra dem om hjælp? Kan vi forbedre arbejdsmiljøet for de mennesker, der arbejder blandt borgerne?

– Hvad betyder velfærdsteknologi for den offentlige økonomi, og hvad betyder udvikling af velfærdsteknologi for industrien? Mange virksomheder er og kan blive interesserede, og det kan give vækst i Danmark, siger Mette Mortensen.

– Vi har jo mange kørestolsbrugere her. Så når det drejer sig om arbejdsmiljø, handler det om at finde redskaber, så arbejdet ikke bliver så tungt for os. Og relationen mellem borger og ansatte kan underbygges af teknologi, så borgeren får mest muligt ud af egne ressourcer og af det, de ansatte kan byde ind med.

– Det sociale liv i forhold til familie, venner og andre beboere er også fyldt med etik. Hvad er bedst muligt for lige netop denne borger i forhold til ressourcer og personlighed? Hvad er mest ligeværdigt, når du ikke kan spise selv? Et menneske, der sidder og putter mad i munden på dig eller en spiserobot? Jeg har hørt om et ægtepar, der netop har afprøvet en spiserobot. I deres situation gav den god mening, da de oplevede mere ligeværdighed. De kunne nu sidde overfor hinanden og tale sammen, mens de spiste, fortæller Mona Køhlert og kommer ind på den kommunikative teknologi:

Supplerer personalets tilbud

– Tænk fx på brugen af iPads og smartphones blandt unge udviklingshæmmede. Der findes applikationer i dag, der hjælper de unge til selv at udføre og klare opgaver, så de opnår en højere grad af selvstændighed. Og ikke mindst relatio-

nerne via de sociale medier er vigtige. Her har de mulighed for at være med på lige fod med alle andre unge mennesker. De får følelsen af ligeværd med en udvidet kreds i deres liv. Men vi må også huske på, at alle de smarte løsninger er hjælpemidler, som kan benyttes af nogle, men de kan og bør ikke erstatte nærheden og kontakten mellem borgere og personale.

– Og jeg tænker på en tablet, der kan bruges af afasiramte. Måske kan du ikke sige noget, men du kan øge din selvstændighed ved at pege og vise eller måske lave huskesedler, siger Mette Mortensen.

– Ja, en del borgere har brug for rigtig meget struktur, som kan skabes ved hjælp af skrift, billeder, ugetavle eller andet på en iPad, tilføjer Mona Køhlert.

Imens kommer Mette Mortensen i tanke om, hvor nemt det også er lige at lave en lille video af, hvordan en ny borger lejes eller forflyttes, så alle medarbejdere er informerede. Videoen giver dem samtidig mulighed for lige at tjekke arbejdsstillinger og rette ind, før ryggen gør ondt.

De to på Lunden er enige om, at velfærdsteknologi er et supplement til det, medarbejderne kan tilbyde:

– Men først da vi kom til at italesætte, at vi faktisk vidste meget om teknologi, gik det op for os, at udadtil talte vi om varme hænder, siger Mette Mortensen.

– Vi spørger også os selv: Udstiller vi borgerne ved at have Living Lab Varde her, når vi viser rundt og viser frem? Men borgerne vil jo netop ikke stigmatiseres, men gerne være en del af fællesskabet. Forhåbentlig gør vi det lettere for mennesker med handicap at bevæge sig rundt ude i samfundet, siger Mona Køhlert. ■

På voksenområdet har man traditionelt ikke satset på at uddanne medarbejdere i at bruge den nye teknologi af den simple grund, at man ikke har ment, at beboere kan drage fordel af ny teknologi

Michael Hjort Pedersen, Hillerød Kommune

Vrist værdien ud af teknologien

Hillerød Kommune skubbede til kommunikationen, da den gav socialpædagoger en iPad i hånden

Af Lone Marie Pedersen; lmp@sl.dk
Illustration: Allan Stochholm

Der skete noget, da Hillerød Kommune uddelte 20 iPads til medarbejderne på Bocenter for Unge og Voksne med særlige behov i Nødebo. Flere medarbejdere havde aldrig haft en iPad mellem hænderne, og nogle var bange for, at den ville ødelægge det relationelle arbejde med beboerne, hvoraf flere har et udviklingsniveau på omkring seks måneder.

De 20 iPads var resultatet af den beslutning, som Hillerød Kommune har truffet om, at ny teknologi skal integreres på kommunens botilbud. Derfor blev projektet 'Vrist værdien ud af din iPad' søsat for godt et år siden. Blandt de medarbejdere, som havde meldt sig som interesserede, udpegede ledelsen de 20, som skulle deltage i projektet.

De 20 medarbejdere blev introduceret til iPad og de forskellige apps, som de fx kunne anvende. For flere af deltagerne var det ikke en introduktion, som umiddelbart virkede tillukkende. Nogle havde kun computeren oppe af tasken, når de deltog i introduktionerne. De åbnede den fx aldrig derhjemme. Andre igen strøg bare hjemvendt derudaf med iPad'en og dens muligheder i forhold til beboerne.

Beskeden fra Hillerød Kommune var klar. Computere er den nye tids teknologi, som skal bruges i det pædagogiske arbejde med beboerne, og socialpædagogerne skal være i stand til at

hjælpe beboere med at bruge teknikken ud fra den enkeltes evner og behov.

Mens computeren for længst har vundet indpas i det socialpædagogiske arbejde med udsatte børn og unge, så er erfaringen, at det kniber gevaldigt med at få mange socialpædagoger inden for voksenområdet til at tage den ny teknologi til sig. Det er ikke en viden, socialpædagoger har satset på, fortæller projektleder på Kommunikationscentret i Hillerød Kommune, Michael Hjort Pedersen. Han har været kommunens ankermand på projektet.

– På kommunens botilbud for voksne er det markant så lidt teknologi, man finder – både når det handler om meningsfuld beskæftigelse for beboerne og om generel kommunikation via computeren.

– På voksenområdet har man traditionelt ikke satset på at uddanne medarbejdere i at bruge den ny teknologi af den simple grund, at man ikke har ment, at beboere kan drage fordel af ny teknologi, siger Michael Hjort Pedersen.

Men den holdning holder ikke længere. Mange unge beboere bruger allerede computer, og flere endnu ville gøre det, hvis bare personalet var i stand til at hjælpe dem, vurderer Michael Hjort Pedersen.

Et godt arbejdsredskab

Den første tid i det introduktionsforløb, som de 20 udvalgte iPad-medarbejdere skulle igennem, gik med at få styr på teknikken og overvinde angsten for det nye. Og allerhelst nå frem til at se teknikken som et godt arbejdsredskab.

Det blev en aha-oplevelse for stort set alle – også for dem, der allerede var velbevandret i teknikken. Til den sidste gruppe hører Rene Abildgren. Han arbejder på en afdeling, hvor beboerne har

Nu har hjulene fanget sporet, og vi skal ud over stepperne. Vi skal ud i de enkelte huse, motivere og følge op. Og det står i virksomhedsplanen, at medarbejderne skal arbejde med ny teknologi, så der er ingen vej udenom

Anne Marie Axelsen Ravn, projektleder, Bocenter for Unge og Voksne i Nødebo

en høj grad af funktionsnedsættelse, nogle med et udviklingsniveau på omkring seks måneder. For ham var det en spændende og sjov udfordring at blive bedt om at se, om de kunne gøre en forskel for beboerne, når de brugte iPad.

– Vi ved godt, at nogle af dem kan, når vi sidder ved siden af dem, men der er faktisk endnu flere, der kan, hvis de får muligheden.

Da først personalet havde taget den nye teknologi til sig og begyndte at bruge den i samarbejdet med beboerne, blev der rykket ved kommunikationen. Nogle beboere begyndte fx indbyrdes at hjælpe hinanden, og flere beboere har købt deres egen iPad, hvor de får hjælp til fx at optage billeder.

– Mange beboere er visuelle og får et stort udbytte ud af at se billeder på iPad'en. Fx kan de pege på en flæskesteg eller en kylling, når de vælger, hvad de den dag gerne vil spise. Det giver en større mulighed for selvbestemmelse og medbestemmelse, siger projektleder på bocentret, Anne Marie Axelsen Ravn.

iPad'en giver også beboerne mulighed for at sætte sig og koble fra med fx at lægge et puslespil eller trykke på forskellige dyr og høre en kat mjave eller en hund gø.

En beboer er vild med James Bond og har derfor mange billeder af ham på sin iPad. En medarbejder har fundet James Bonds bil som puslespil, som beboeren selvsagt er vildt begejstret for at samle.

En anden beboer var slet ikke interesseret i puslespil eller andre apps, som andre beboere almindeligvis er glade for. Medarbejderne fandt ud af, at hun i stedet var meget interesseret i hospitalsudstyr og derfor blev hendes computer fyldt med billeder af forskelligt hospitalsinventar, som hun selv kan sidde og trykke sig frem til.

En beboer fik mulighed for at følge sine forældres ferierejse ved at følge flyverens tur hen over Atlanten. Andre kan skype med deres familie.

Det er ikke kun i dagligdagen, at den ny teknik kan understøtte beboernes ønsker og interesser.

– På handleplansmøder er den også med, og borgeren kan med få midler styre dagsordenen,

fremvise film eller billeder, siger Anne Marie Axelsen Ravn.

Og så er der Molly

Socialpædagogerne Jan Damgård, Birgitte Hansen og Vinni Enevoldsen valgte at bruge deres projektperiode på at udarbejde en række digitale billedbøger i samarbejde med Molly, som bor på bocentret. Hun er 67 år og bor i egen lejlighed.

Bøgerne handler om Mollys liv og de ting, hun er god til og glad for. Der er fx en bog om hendes lejlighed og om hendes gymnastik. Bøgerne sammensættes af billeder og videoklip, hvor Molly fortæller om sine oplevelser.

– I begyndelsen havde vi svært ved at se, hvad vi egentlig kunne med sådan en iPad, siger Jan Damgård, der var en af dem, der ikke på forhånd kendte til den nye teknik.

– Men efter at vi fik lavet den første bog, så vi hvor stor betydning, det havde for Molly, og så var det jo oplagt at bygge videre på succesoplevelsen.

Både medarbejdere og Molly har nydt at lave billedbøgerne, og for medarbejderne er det ydermere interessant at udforske mediet og inddrage det i det pædagogiske arbejde.

– Nu kommer iPad'en fx frem, når Molly har brug for at fokusere på de positive sider i livet og huske de ting, hun er glad for, siger Vinni Enevoldsen.

Relationer gennem iPad

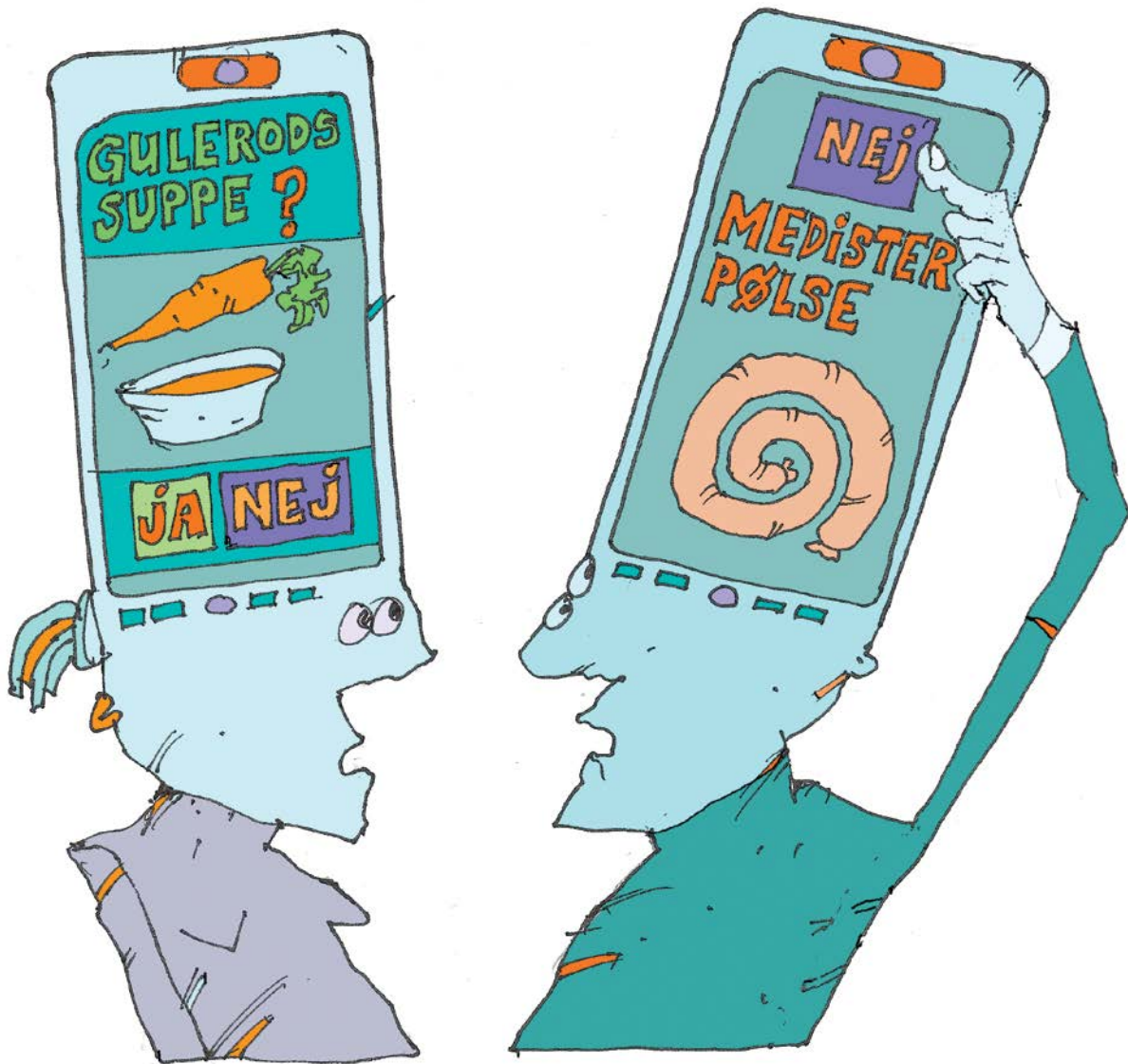
Medarbejderne i projektet har brugt nogle møder på at diskutere, om det nu også var en pædagogisk opgave at hjælpe beboerne med at bruge deres iPad.

Projektet efterlader ingen tvivl hos de involverede om, at det er lige så vigtig en del som at hjælpe dem med fx at kontakte banken.

– Det handler om beboernes livkvalitet og sociale kontakt, siger Anne Marie Axelsen Ravn.

Og medarbejderne har i den grad taget iPad'en og dens muligheder i det pædagogiske arbejde til sig.

– Et projekt som dette kan kun lade sig gøre, fordi medarbejderne bærer begejstringen for det

nye medie med sig videre til borgerne. Så det har været essentielt at sikre den begejstring, siger Anne Marie Axelsen Ravn.

Da projektperioden udløb, blev det besluttet at fortsætte med at udvikle brugen af iPad i det pædagogiske arbejde og at inddrage hele personalegruppen. I dag er iPad'en en fast bestanddel af personalemøderne, hvor man udveksler erfaringer og giver hinanden gode råd.

– Målet er, at alle borgere fremover får tilbudt hjælp til at bruge en iPad, og at alle medarbejdere kan udforske nye veje i samarbejdet med borgerne, siger Anne Marie Axelsen Ravn.

En gang om måneden mødes medarbejderne i såkaldte læringscirkler, hvor formålet er at udveksle gode ideer, få viden og hjælp til at komme videre med at bruge iPad i det socialpædagogiske arbejde.

Rene viser vejen

Rene Abildgren har lagt sit særlige kendskab til teknikken sammen med sine erfaringer og viden fra det socialpædagogiske arbejde med beboerne, og ud af det er der kommet interessante vejledninger.

Der bliver fx filmet forflytningsvejledninger, som er målrettet den enkelte beboer. Med en kode

ved indgangen til beboerens bolig, kan en medarbejder hente vejledningen for netop den beboer.

Det er kun begyndelsen. Efter samme princip vil andre vigtige vejledninger kunne lægges ud i den enkelte beboers lejlighed, så medarbejderen ikke hver gang skal på kontoret og tænde computeren for at læse informationer om beboerne.

Udviklingen på bostedet fortsætter, og der bliver fokuseret på mange forskellige områder.

– Nu har hjulene fanget sporet, og vi skal ud over stepperne. Vi skal ud i de enkelte huse, motivere og følge op. Og det står i virksomhedsplanen, at medarbejderne skal arbejde med ny teknologi, så der er ingen vej udenom, siger Anne Marie Axelsen Ravn.

Og det er ikke længere teknologien, der optager medarbejderne. I dag har de især fokus på kommunikation, og hvordan de kan anvende iPad i relationen med beboeren.

– Det strømmer ind med ideer til, hvordan man kan bruge computeren. Da den første dør var brudt op, åbnede der sig mange andre, og det blev tydeligt, at den ny teknologi giver flere muligheder, siger Anne Marie Axelsen Ravn.

– Fokus er relationen, og iPad'en er det værktøj, man har med til at danne og underbygge relationen. ■

Den himmelvide forskel

Bjarne Thomsen skriver og taler via sin øjenstyrede computer og betragter ikke længere sig selv som levende død. På Bo- og Genoptræningscenter Lunden i Varde er han indhyllt i velfærdsteknologi og kalder sig en tilfreds robocop i kørestol med omverdenskontrol

Af Hanne Sørensen Smith, redaktionen@sl.dk
Foto: Ole Joern / Red Star Photo

Et A4-ark tøffer ud af den ret nye printer, som Bjarne Thomsen lige vil vise. 'Hej med jer og velkommen' står der. Han kunne også have indstillet sin computer til at sige ordene med flere forskellige stemmer.

Socialpædagog Grete Nielsen griner lidt og mindes den første øjenstyrede computer, der kun kunne tale med kvindestemme:

– Det var altså lidt mærkeligt, at Bjarne lød som en kvinde. Men teknologien bliver jo smartere og smartere. Og opfindelserne virker.

Bjarne Thomsen har sit eget hjem på Bo- og Genoptræningscenter Lunden i Varde, men bruger meget af sin tid i fællesrummet, hvor der er mad og samvær. Med sig på kørestolen har han stort set altid og stort set alle vegne den øjenstyrede computer, der sætter ham i stand til selv at kommunikere med andre.

En hjernestammeinfarkt ødelagde i 1999 de udadgående nervebaner, så Bjarne Thomsen herefter kun kunne bevæge hoved og øjne. 'Enhver bevægelse med min krop var væk. Men hjernen og hjertet arbejdede videre og var langt fra gået i strejke. De havde begge mere appetit på livet. Gi'

op, det ville de under ingen omstændigheder... Jeg havde overlevet blodproppen'.

Sådan beskriver han bl.a. sin tilstand lige efter den kolossale livsomvæltning i bogen '12 år som levende død – et selvportræt'. Bogen blev til over syv år – først ved stationær computer styret med hagen, dernæst med øjenstyret funktion – og udgivet i december 2011.

Uden stoveplade og hjælp

Nu holder Bjarne Thomsen oplæg om sit liv med velfærdsteknologi. Han har besøgt SOSU-skolen i Esbjerg, samme bys Trænings- og Aktivitetscenter og en borgerforening. Senest holdt han oplæg for 45 socialpædagoger, der mødtes på Lunden for at drøfte etik og velfærdsteknologi:

– Forskellen på den her måde at kommunikere på kontra den gamle måde med stoveplade er himmelvid. Før tog det nok ti gange så lang tid at kommunikere med folk. Dels selve stavingen, men også fordi kommunikation for mig i mange tilfælde krævede en tredje mand. Det behøver jeg ikke længere med denne her... I dag er jeg fuldstændig selvstændig og kan til enhver tid tale med folk, hvis de ikke er gået, inden jeg kan nå at skrive færdig, fortalte Bjarne Thomsen.

– Jeg kunne godt ønske mig, at det gik lidt hurtigere, siger Bjarne Thomsen hjemme i lejligheden.

– Det er fx brandirriterende, at jeg ikke kan svare igen hurtigt, når nogen taler til mig. Det er meget hårdt ved øjnene at skrive og snakke, men jeg føler jo, at det er naturligt nu. Mange mennesker i min situation kan slet ikke noget. Jeg er faktisk heldig, siger Bjarne Thomsen, og Grete Nielsen supplerer:

– Du klarer jo rigtig meget selv og bruger den frihed, computeren giver dig. Du betaler en regning i banken, sender en sms hist og en mail pist – fx til Liverpools fanklub og spørger, om du og Emil kan

komme over og se fodbold. Du kan have besøg og sidde og tale fortroligt uden personale omkring dig.

Socialpædagogen tilføjer, at stovepladen stadig har sin plads i kommunikationen. Når medarbejderne og Bjarne taler sammen på badeværelset, i soveværelset og ude i det fri, så er det nødvendigt at mestre den mere lavteknologiske stoveplade.

Grete Nielsen har sammen med to andre fra personalet været på kursus om computere og programmernes mange muligheder på Hjælpe-middelcentralen. Bjarne Thomsen var faktisk den første i hele Norden, der fik en øjenstyret computer fra det svenske firma Tobii, og undervejs var han testperson og hjælp med tilretninger.

– Det har fx betydet, at da vi stod med en meget ung gut i genoptræningen med en skade, der lignede Bjarnes, så kunne vi umiddelbart gå i gang med en tilfredsstillende computer. Men Bjarne bliver dygtigere og dygtigere til at bruge sin egen og stiller større krav. Den her på kørestolen har han haft i tre år, og den er udnyttet til det yderste. Så han er egentlig klar til en ny. Jeg ved ikke, hvad øjenstyrede computere koster nu. Men den her lå i 90.000 kroner-klassen for tre år siden, fortæller Grete Nielsen.

– Ja, det er derfor jeg undlader at søge om en bil også. Men hvis I kigger på mig og mine næromgivelser, så er jeg indhyllet i velfærdsteknologi. Min

omverdenskontrol på stolen kan fange det, der er infrarødt styret, så det fx handler om stol, dør og fjernsyn. Og på et år kørte jeg over 10.000 km på en cykel med motor, som vi har her på Lunden, selv om jeg ikke kan røre en finger.

Midt i det blå ocean

– Det sidste nye skrig er en vippelænestol, som leder minderne hen på, at man ligger ude midt i det blå ocean og vugger på en luftmadras. Det er bare sagen. Jeg er meget tilfreds, selv om jeg er en omvandrende robocop, altså halvt menneske, halvt robot, siger Bjarne Thomsen.

Han finder det i øvrigt tankevækkende, det der sker personalemæssigt, når det handler om 'at håndtere folk i min branche'.

– Jeg kan godt mærke, at I, der er rigtigt uddannede til at passe handicappede og kan jeres kram, i stigende grad bliver sparet væk og afløst af andre, fortalte han de 45 socialpædagoger på mødet om etik og velfærdsteknologi.

Og fra Bjarne Thomsens bog videregives dette hip til kønsfordelingen: 'Kan vi få nogle flere fyre til at melde sig til faget? Der kunne godt være lidt mere brug for mulighed for mandesnak, end tilfældet er! Der burde være fifty-fifty mænd og kvinder i faget. Men forholdet er nok nærmere 95/5 i kvindernes favør'. ■

STYRING Bjarne Thomsen kan styre sin computer med øjnene og kan på den måde styre store dele af sit sociale liv, og socialpædagog Grete Nielsen peger på, at han fx kan tale fortroligt med besøgende, uden at personalet behøver at være der.

VELFÆRDSTEKNOLOGI

Hvorfor er der ingen – hverken politikere eller socialpædagoger – der diskuterer, om teknologien har frigjort flere socialpædagogiske timer til beboerne til samvær, omsorg og ture ud i byen, som er en vigtig del af en god velfærdspolitik? Eller om de ledige hænder er forsvundet et andet sted hen

Søren Langager, forsker DPU, Aarhus Universitet

Robotter eller varme hænder

De kognitivt bedst fungerende handicappede får mere frihed med ny teknologi, men for andre handicappede går det den anden vej, mener forsker

Af Lone Marie Pedersen, lmp@sl.dk

Illustration: Allan Stochholm

Bedre service for færre penge og mere personlig frihed til den handicappede. Det er regeringen og kommunernes målsætning, og derfor bliver der i disse år satset på en lang række velfærdsteknologiske løsninger, hvor fx en spiserobot kan erstatte såkaldte varme hænder.

Sideløbende hermed sker der også en rivende udvikling inden for de digitale kommunikationsmedier, hvor bl.a. en iPad kan give handicap-

pede bedre mulighed for at kommunikere med omverdenen.

Men spørgsmålet er, om de mange velfærdsteknologiske løsninger betyder, at handicappede reelt får mere personlig frihed?

Eller er vi i virkeligheden vidne til en teknologisk udvikling, som har de svageste handicapgrupper som tabere, fordi kolde teknologiske løsninger, som fx en spiserobot, afløser varme hænder. Og iPad'en kan de kun bruge, hvis der er medarbejdere til at hjælpe dem.

Spørgsmålene bliver rejst af forsker Søren Langager, Danmarks Pædagogiske Universitet (DPU), Aarhus Universitet. Han har sat velfærdsteknologien under lup.

– For de stærkeste handicappede betyder teknologien uden tvivl mere frihed og selvbestemmelse. De kan bade alene og gøre det, når de vil, og spise selv med hjælp fra en robot. De kan komme i kontakt med omverdenen med de digitale kommunikationsmidler som smartphones, iPads, GPS-systemer og diverse handicapvenlige apps som hjælpeprogrammer.

Men for den gruppe udviklingshæmmede, der har en høj grad af funktionsnedsættelse, ser det ud til, at velfærdsteknologien kan betyde mindre frihed og mindre selvbestemmelse, fordi de ikke selv er i stand til at bruge robotter eller for den sags skyld kommunikere med omverdenen via en iPad. Det skal de have hjælp til, og hvis den hjælp ikke er der, fordi varme hænder er skiftet ud med robotter, eller fordi socialpædagogerne ikke har taget den ny teknik til sig eller ikke har tid til at hjælpe, så bliver de mere isolerede, fortæller Søren Langager.

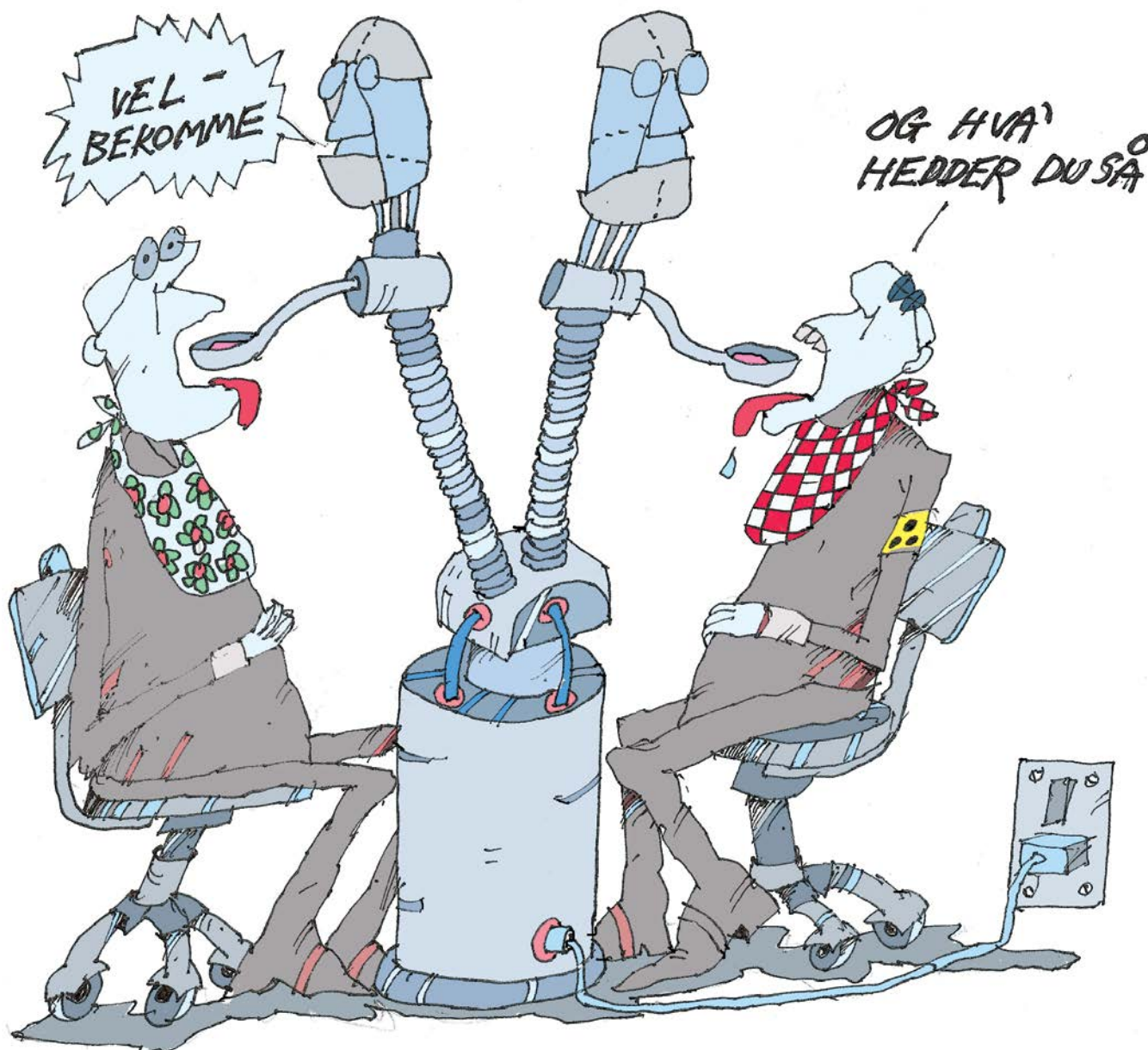

Diskuter på facebook

Hvilke fordele – og farer – er der ved velfærdsteknologi?

De kognitivt bedst fungerende handicappede får mere frihed med ny teknologi som fx spise- og toiletrobotter – men mennesker med en høj grad af udviklingshæmning risikerer at blive mere isolerede. Sådan lyder det fra Søren Langager. Hvad mener du?

Deltag i debatten på facebook / se hvordan på www.sl.dk/facebook

– Det kan betyde, at den eneste frihed, de opnår ved ny teknik, er frihed til mindre samvær.

Ingen debat om velfærdsteknologi

Velfærdsteknologi er et relativt nyt begreb og blev første gang brugt af Jyllands-Posten i 2007, hvor overskriften i en artikel lød 'Teknologi afløser menneskelig pleje'.

Siden er ordet hyppigt anvendt og bliver som oftest kædet sammen med besparelser, hvor målet inden for ældre- og handicapområdet er at erstatte menneskehænder med teknologiske løsninger, forklarer Søren Langager.

Men der har aldrig været en offentlig debat om, hvordan velfærdsteknologiske løsninger bliver brugt inden for handicapområdet, og hvad de betyder for den enkelte handicappedes livsforhold.

– Da jeg begyndte at researche på området, kunne jeg stort set ikke finde steder, hvor velfærdsteknologi blev diskuteret, uden at det blev kædet sammen med besparelser.

Om det så er lykkedes at finde besparelser, er uklart, da begrebet er så nyt, at det endnu ikke

har været muligt at lave en egentlig analyse af effektiviseringen, siger Søren Langager.

– Men det overrasker mig, at der er så tavst omkring spørgsmålet. Hvorfor er der ingen – hverken politikere eller socialpædagoger – der diskuterer, om teknologien har frigjort flere socialpædagogiske timer til beboerne til samvær, omsorg og ture ud i byen, som er en vigtig del af en god velfærdspolitik? Eller om de ledige hænder er forsvundet et andet sted hen.

– Det er tankevækkende, at der bliver iværksat så store teknologiske effektiviseringer, uden at man overvejer, om det på andre områder kommer de handicappede til gode.

Digital løsning til alle

I regeringens handicappolitiske handlingsplan fra 2013 står der bl.a. 'Samlet set ønsker regeringen at give mennesker med handicap større indflydelse på deres eget liv og gøre det lettere at deltage og bidrage til samfundslivet'.

Og længere nede i handlingsplanen: 'Regeringen vil arbejde for, at nye digitale løsninger bliver

Det er tankevækkende, at der bliver iværksat så store teknologiske effektiviseringer, uden at man overvejer, om det på andre områder kommer de handicappede til gode

Søren Langager, forsker DPU, Aarhus Universitet

tilgængelige for mennesker med handicap, så den digitale omstilling understøtter ligebehandling og uafhængighed på handicapområdet'.

Med andre ord er det regeringens handicap-politiske målsætning, at velfærdsteknologien først og fremmest skal bruges til at give handicappede en bedre mulighed for at leve et selvstændigt liv.

Den målsætning synes at være opfyldt for de bedst fungerende handicappede, mener Søren Langager.

– Det er indlysende, at ud fra perspektiver som personlig værdighed og øget mulighed for at være selvhjulpne har velfærdsteknologien betydet en positiv udvikling for mange handicappede, siger han og uddyber:

– Det må karakteriseres som tre aspekter af et værdigt liv at være mere mobil, selv at kunne håndtere intim hygiejne og selv at spise.

Hertil kommer mulighed for større kommunikation via de digitale medier.

– Adgangen til verden udenfor udvides betragteligt, siger Søren Langager.

Brug for varme hænder til it

Men de velfærdsteknologiske løsninger har ikke betydet samme personlige frihed for udviklingshæmmede, der har en høj grad af funktionsnedsættelse. Tværtimod kan den teknologiske udvikling få den modsatte effekt, så de sidder mere alene og isolerede, vurderer Søren Langager.

De har ikke mulighed for selv at håndtere de nye teknologier i boligen, og de er også afhængige af støtte og hjælp, hvis de skal kommunikere med omverdenen. Her kan man ikke tale om, at teknologien har givet dem frihed og selvbestemmelse – et såkaldt 'independent living' (uafhængigt liv). Tværtimod, mener Søren Langager.

Her gælder holdningen om, at velfærdsteknologi kan spare personaleressourcer, ikke. De svagest fungerende skal i stedet have endnu mere støtte, hvis ikke teknologien skal hægte dem af fællesskabet.

– Det er et menneskesyn, at samvær og nærhed er et vigtigt element i et menneskes liv. Men det er svært at opnå for svagt kommunikerende. Derfor bør der sættes flere personaleressourcer

af til at hjælpe dem, fordi der er flere og flere teknologier, de kan benytte for at kunne kommunikere, siger han.

– Øget inklusion og samfundsdeltagelse for grupper med omfattende kognitive funktionsnedsættelser er og bliver en ressourceudfordring. Velfærdsopgave målt i antal nødvendige timer til personlig assistance til fx ture og oplevelser, siger Søren Langager.

Og den velfærdsopgave kan ikke effektiviseres via velfærdsteknologiske løsninger, fastslår han.

Robot erstatter samvær

Der er penge at hente, når kommunerne lader velfærdsteknologiske løsninger afløse personaletimer på handicapområdet.

Løfterobotten var blandt de første tekniske løsninger, der blev indført. Dengang viste beregninger, at den kunne overflødiggøre omkring 900 medarbejdere.

Om de overflødige medarbejdere er blevet overflyttet til andre opgaver, som fx mere samvær med de handicappede, ved man ikke. For ingen har interesseret sig for det spørgsmål, fortæller Søren Langager.

Regeringen har sat som mål, at inden 2017 skal bestemte former for ny teknologi være indført på alle offentlige arbejdspladser, der arbejder med ældre og handicappede. Det drejer sig om at indføre teknologiske løsninger på de personalemæssigt tunge områder som fx løfte-, spise- og toiletrobotter. Den udvikling vil give de bedst fungerende mulighed for endnu mere 'independent living', forudsiger Søren Langager.

Men for handicappede med en høj grad af funktionsnedsættelse kan det betyde, at en intimsituation som fx vask, bliver afløst af en robot. Det vil sige, at den kontakt og det samvær, som ligger mellem den handicappede og hjælperen forsvinder.

– I så fald kan udviklingen af velfærdsteknologi gå i retning af, at de borgere, der på grund af massive handicap har mindre samværsmuligheder med andre, nu også mister den tid til samvær og nærvær, de har med de professionelle, siger Søren Langager. ■

UNDERSØGELSE

Flere børn kommer på krisecenter

Ny undersøgelse viser en stigning i antallet af børn, der kommer på krisecenter sammen med deres mor. Flertallet af lederne på krisecentrene mener, at der bør lovgives om særlige indsatser for børn

Af Maria Rørbæk, mrk@sl.dk

Den lille pige var ikke mere end seks måneder gammel, da hun sammen med sin mor ankom til Kvindekrisecentret i Roskilde. Moren skulle have ro til at fortælle om sin situation, og imens blev barnet passet af en medarbejder.

– Pigen var anspændt i hele kroppen, men så talte medarbejderen beroligende til hende: ‘Så, så. Nu passer vi på dig. Nu passer vi på dig og din mor’. Og så slappede barnet af i hele kroppen.

Det er leder Trine Hacke, der fortæller historien.

– For mig var det helt tydeligt, at det var en lettelse for barnet, selv om hun var så lille, at hun ikke havde noget sprog. Og hos os gør vi altid meget ud af at sætte netop de ord på for børnene, uanset hvor gamle de er: Vi passer på dig og din mor.

Den lille pige er langt fra alene. Flere mødre med børn banker på døren til landets kvindekrisecentre – og både kvinderne og børnene er mere mærkede af volden og de psykiske belastninger nu end for to år siden.

Det viser en spørgeskemaundersøgelse som Socialpædagerne har lavet blandt ledere på landets kvindekrisecentre.

Således svarer fire ud af ti ledere, at antallet af kvinder med

børn er steget i løbet af de sidste to år – mens kun tre pct. oplever det modsatte, altså at der er blevet færre kvinder med børn.

Hver anden leder fortæller endvidere, at børnene er mere belastet af volden nu end tidligere – ligesom hver anden svarer, at flere børn har behov for individuelle indsatser som følge af volden. Derimod er der ikke en eneste leder, der angiver den modsatte tendens.

Socialpædagogernes formand Benny Andersen er foruroliget over tallene:

– Kvinder, der er nødt til at søge ophold på et kvindekrisecenter, er i forvejen i en livssituation, de færreste af os kan sætte os ind i. Og når de har børn med, forværres krisen selvsagt.

Særlig fokus på børnene

På Roskilde Kvindekrisecenter har der længe været fokus på at yde en indsats over for de børn, der ankommer sammen med deres mødre. Trine Hacke vurderer ikke, at støttebehovet er blevet større de sidste år – det har derimod hele tiden været stort.

– Det går meget tæt på mit hjerte, at vi gør noget særligt for børnene, for de har rigtig mange vanskeligheder. Forskning viser, at det kan være lige så skadeligt at være vidne til vold som selv at blive udsat for vold, siger hun.

På Roskilde Kvindekrisecenter er der ansat en børnepædagog, der har særligt fokus på børnene. Hvis det kan lade sig gøre sikkerhedsmæssigt tager de én gang om ugen på tur, én gang om ugen er der forskellige kreative aktiviteter og én gang om ugen er der en mere målrettet samtale, hvor børnene sammen snakker om det at bo på krisecenter.

– Mange af mødrene vil som udgangspunkt slet ikke have, at børnene hører, hvorfor de er på et krisecenter. De vil hellere

have, at vi omtaler det som en slags hotel, men det går vi ikke ind for. Vi lægger meget vægt på at tage ansvar fra børnene, for ellers har de tit haft en oplevelse af, at de skulle passe på deres mor. Vi kan fx sige: ‘Det er ikke din skyld. Det har ikke noget med dig at gøre’.

Ud over indsatsen under opholdet på Kvindekrisecenteret bliver der også fulgt op, når moren og barnet flytter videre. Fx når en medarbejder fra kvindekrisecenteret tager med til barnets skole eller institution for at informere om, hvordan de bedst kan hjælpe barnet.

Familierådgivning på centrene

I Roskilde Kommune er det også Kvindekrisecenteret, der står for den lovpligtige familierådgivning til de af Roskildes borgere, der er på et krisecenter.

– Det handler meget bredt om hjælp til at få tilværelsen til at fungere igen og fx både om at opbygge et netværk og finde en bolig, siger Trine Hacke.

Selv om kommunerne har pligt til at tilbyde familierådgivning til kvinder på krisecentre, svarer 21 pct. af lederne i Socialpædagogernes undersøgelse, at kvinder med børn kun sjældent får tilbuddet af deres hjemkommune – og hver tredje mener,

at den familierådgivning, der tilbydes, er af en utilfredsstillende kvalitet.

Flertallet mener, at familierådgivningen bør ligge hos krisecentrene frem for hos hjemkommunen. Det er Trine Hacke enig i.

De fleste vælger nemlig et krisecenter langt fra hjemkommunen – og den voldelige ægtemand.

– Og når vi ikke har den daglige kontakt, har vi sværere ved at opbygge en god relation, siger hun.

Socialpædagogernes formand Benny Andersen siger:

– Vi mener, at vi bør flytte familierådgivningen ind i kvindekrisecentrene, sådan at vi sikrer, at rådgivningen finder sted, at den er nært knyttet til kvinderne og deres situation og at den bliver gennemført af fagligt uddannet personale, der kender kvinderne og deres børn.

Flertallet af lederne i undersøgelsen mener endvidere, at der bør lovgives om særlige indsatser for børnene. Eksempelvis i form af ret til efterværn, tilbud om fritidsaktiviteter ude i lokalsamfundet, automatisk kontaktperson og institutionspladser til børn, der ikke går i skole – og at det i det hele taget bør beskrives og synliggøres, hvilken indsats, der skal til overfor børnene. ■

Flere problemstillinger på krisecentre

Ud over spørgsmålene om børn på krisecentre dokumenterer Socialpædagogernes undersøgelse også en række andre problemstillinger på landets krisecentre. Eksempelvis oplever 95 pct. af lederne, at de har været nødt til at henvise kvinder til andre tilbud på grund af pladsmangel, ligesom 64 pct. angiver, at der kommer flere kvinder med behov for mere langsigtede indsatser.

PRISVINDER

Dørtærskelen skal høvles helt ned

Socialpædagogernes Pris 2014 går til medarbejderne i Stofindtagelsesrummet i Odense, der formår at skabe kontakt og relationer til en meget udsat gruppe samtidig med, at de har udviklet det socialpædagogiske fagområde

Af Maria Rørbæk, mrk@sl.dk
Foto: Nils Lund Pedersen

Jeg skal bare sniffe. Den ældre dame rækker hånden frem og får en papbakke og et paprør udleveret af socialpædagog Brian Dybro. Så går hun over til en af de fem pladser i stofindtagelsesrummet i Kirkens Korshærs Dagvarmestue i Odense.

– 'Birthe'... hvad er det nu du hedder herinde, spørger Brian Dybro.

En af hans opgaver som personale i stofindtagelsesrummet er at føre en statistik over, hvem der kommer – og hvad de indtager. Brugerne er anonyme, så alle har dæksnavne.

Først svarer Birthe ikke. Hun har alt for travlt med at gøre det hvidlige pulver klart.

– Hvad er det nu du hedder herinde, gentager Brian Dybro.

– Åh... Andersine, svarer den ældre dame og snuser ind.
– Og hvad er det du tager, spørger Brian Dybro. Igen en kort pause.
– Birthe... Hvad er det du tager?
– Åh... Heroin, svarer hun.
Så lægger Birthe den brugte papbakke på bordet foran Brian Dybro, løfter hånden til farvel og forsvinder ud ad døren.

Kontakt, kontakt, kontakt

I Dagvarmestuen har de socialpædagogiske medarbejdere én hovedopgave, der går som en rød tråd: Skab kontakt, skab kontakt, skab kontakt.

Og det gælder hvad enten, de drikker en kop kaffe uden for i gården, langer frikadeller over disken eller ser til, mens en bruger sniffer eller sprøjter sig med heroin.

– Birthe havde helt tydeligt ikke lyst til at snakke, og det er også okay, men for os gælder det altid om at få øjenkontakt og være opmærksomme. Hvis der er en invitation til samtale, så tager vi den, siger Brian Dybro.

Han og de andre medarbejdere i Stofindtagelsesrummet bliver nu hædret for deres indsats med Socialpædagogernes Pris 2014.

I sin begrundelse for tildelingen af prisen siger Socialpædagogernes næstformand Marie Sonne:

– Fordelene for stofafhængige i etableringen af et stofindtagelsesrum er åbenbare. Dødsfald undgås. Det uværdige ved at skulle indtage stof i det offentlige rum forsvinder. Men... det er ikke gjort med ordentlige og hygiejniske forhold og pæne, rene rum. Med inspiration fra Drob Inn i Hamborg valgte prismodtagerne en socialpædagogisk tilgang og med et socialfagligt personale – socialpædagoger og socialrådgivere – at gøre stofindtagelsesrummet til en indgang til andre, mere langsigtede tilbud.

188 henvisninger

Brian Dybro og Heinz Wolf, der er leder af Dagvarmestuen, er begge glade for Socialpædagogernes pris.

– Vi mener jo selv, at vi gør en god indsats, men det er ikke så sjovt at gå og klappe sig selv på

Fakta om Varmestuen i Odense

Varmestuen i Odense er en del af Kirkens Korshærs frivillige sociale arbejde. Målgruppen er de mest socialt udsatte mennesker i Danmark.

Stofindtagelsesrummet er en del af dagvarmestuen, der har åbent fra 8.30-14.30. Der er også en natvarmestue, hvor man kan få en seng at sove i.

På dagvarmestuen er der ansat sundhedspersonale samt tre medarbejdere med socialfaglig baggrund. Læs mere på www.kkodense.dk

skulderen – det er sjovere, når nogen udefra gør det, siger Heinz Wolf, der er særlig glad for netop at blive hædret af Socialpædagerne.

– Relationsarbejde er kernen i socialpædagogik – og hele ideen med stofindtagelsesrummet er netop at skabe relationer til nogle af samfundets mest udsatte, siger han.

Heinz Wolf har netop gjort statistikken op over brugen af Stofindtagelsesrummet fra marts 2013 til september 2014, og han er meget stolt af resultatet:

Rummet er blevet brugt 10.000 gange af i alt 331 mennesker – og 188 gange har et besøg i rummet resulteret i en henvisning til en eller anden form for hjælp, der spænder fra behandlingscenteret, en kommunal kontaktperson, et forsorghjem eller et af Varmestuens egne tilbud som fx sundhedsbehandling, rådgivningssamtaler eller tandbehandling. Derudover kan stofmisbrugerne også få hjælp i stofindtagelsesrummet, så de ved hjælp af en venescanner kan finde en brugbar åre – noget, der efter mange års misbrug kan være svært.

Del af Varmestuen

Brian Dybro lægger vægt på, at arbejdet i stofindtagelsesrummet skal ses i sammenhæng med de andre aktiviteter i Varmestuen, der fx også rummer en mobil tandklinik, hvor frivillige tandlæger kommer to gange om ugen, og et sundhedsrum, hvor brugerne af varmestuen fx kan få akut sårbehandling. Der er også et nødlager med varmt tøj og et bytterum, hvor stofmisbrugere fx kan bytte en brugt kanyle til en ren. Ligesom ved besøget i stofindtagelsesrummet kræver en bytning, at misbrugeren tager kontakt til en med-

arbejder – eller en af Varmestuens frivillige – der skal låse op til bytterummet.

– Og igen giver det en mulighed for kontakt: Når man står i bytterummet, kan man lige spørge: Hvordan har du det? Og så fortæller brugeren måske, at han har et sår, så man får mulighed for at sige: ‘Men skal du så ikke have en social- og sundhedsassistent til at se på det? Og ved du hvad, der er jo en til stede lige her i rummet ved siden af’.

Hovedformålet med bytterummet er at sikre, at der er adgang til rent værktøj (kanyler og pumpe), for derved at minimere infektioner og smitterisiko ved at værktøjet bruges flere gange eller af forskellige personer.

En anden fordel ved byttesystemet er, at det motiverer til at rydde op efter sig selv, så man fx kan give en brugt kanyle i bytte for en ren.

Faglig udvikling

Ved udvælgelsen af vinderen af Socialpædagogernes Pris 2014 er der blevet lagt særlig vægt på udviklingen af den socialpædagogiske faglighed. På spørgsmålet om, hvad Varmestuen gør for at udvikle fagligheden, svarer Heinz Wolf:

– Først og fremmest går vi højt op i brugerinddragelse, så vi kan tilpasse tilbuddet til brugernes ønsker. Fx lavede vi omkring 40 brugerinterviews, inden vi etablerede stofindtagelsesrummet, hvor vi spurgte, hvad der var vigtigt for dem. Og det handlede fx om sikkerhed, så man hurtigt kan få hjælp, hvis man tager en overdosis. Bl.a. er det vigtigt for brugerne, at der altid er et personale i stofindtagelsesrummet.

Rent arkitektonisk er stofindtagelsesrummet placeret, så en ambulance kan køre lige til døren

KONTAKT Brian Dybro (øverst tv) lægger vægt på at være tilgængelig for brugerne, og stiller sig fx ofte sammen med dem for stille og roligt at drikke en kop kaffe – og måske falde i snak.

og meget hurtigt komme ud med en bære. Siden åbningen har der 28 gange været brug for livreddende førstehjælp.

Derudover viser brugerinddragelsen sig bl.a. ved, at brugerne bliver hørt på brugermøder hver tredje måned.

– Og så har vi en meget flad struktur, hvor medarbejderne har mulighed for at komme med deres ideer og input til, hvordan vi kan gøre det så godt som muligt, fortæller Heinz Wolf.

De små skridts metode

Når det gælder uddannelse lægger han vægt på, at medarbejderne får vidt forskellige efteruddannelser i stedet for, at alle får den samme.

– På den måde kan vi bidrage med lidt af hvert. Vi kører ikke efter én bestemt metode, og du kan sige, at vi bedriver lidt old school socialpædagogik, fordi vi hverken har handleplaner, indikator-mål eller SMART-modeller. Vi arbejder simpelt hen bare med at være til stede for brugerne og prøve at skabe kontakt og relationer. Vi vil være et lavtærskel-tilbud, hvor der skal høvles så meget af dørtærsklen som overhovedet muligt, så vi opnår kontakt til gadens folk – og så vi forhåbentlige kan henvise dem til mere langsigtede tilbud, fortæller han.

Hvis Heinz Wolf alligevel skal pege på en fælles metode, så er det de små skridts metode, der er beskrevet af Landsforeningen af Væresteder (se faktaboks).

– Kort sagt handler det om at være til stede og om at signalere til brugeren, at den situation, du har i dag forhåbentlig er en lille smule bedre i morgen, hvis du har kontakt med mig.

Tilgængelig i gården

Denne formiddag trækker Brian Dybro ud i gården, hvor en stor gruppe brugere er samlet under et halvtag.

Der er dåseøl på bordene, smøger i hænderne og et par hunde, der løber rundt. En enkelt kvinde har taget strikketøjet med. En anden har et kæmpe stort blå øje, som hun har fået af sin kæreste.

– Det ender med at I slår hinanden ihjel, siger en mand.

– Nej, så er det ham, der slår mig ihjel, for jeg gider ikke engang røre ved ham.

Brian Dybro siger ikke noget. Han står bare midt i flokken og drikker en kop kaffe.

Så breder en sødlig duft sig og en ældre mand rækker en chillum frem mod Brian Dybro.

– Skal du have?

– Nej, svarer Brian Dybro.

– Jeg trækker lidt ud. Ellers bliver jeg helt skæv.

Bagefter forklarer han, at der er misbrugsfrit inde i selve cafeen, men at der både må ryges og drikkes alkohol udenfor.

I dag har Odenses gadepræst parkeret sin cykelvogn foran halvskuret.

– Her kommer præsten med bønnerne, står der på et skilt, og brugerne kan både tage sig en chokoladekiks og pumpe kaffe ud af et par store termokander.

Det gælder om at være til stede

En stund står Brian Dybro bare uden at sige noget, så kommer en bruger hen til ham.

– Hvad skal vi have at spise i dag, spørger han.

– Biksemad, svarer Brian Dybro.

– Med spejlæg.

En anden snøvler så meget, at det er svært at forstå, hvad han siger, men det er noget med et værksted, han godt kunne tænke sig at få i gården.

En tredje kommer hen til Brian Dybro for at fortælle, at han nu har fået det blå sygesikringsbevis, som Brian Dybro tidligere har forklaret ham om.

Bagefter fortæller Brian Dybro, at arbejdet i gården mest handler om at være til stede og indbyde til en samtale:

– Jeg stiller mig jo mellem dem og er der.

Og nogle gange er der nogen, der har lyst til at snakke. Andre gange ikke. Nogle gange handler det som i dag om løst og fast. Andre gange er der et problem, de gerne vil have hjælp til.

Hjælp til mobiltelefonen

Som et konkret eksempel nævner Brian Dybro en mand, der ude i gården fortalte, at han havde problemer med sin mobiltelefon og gerne ville have større datadækning, fordi han var på vej til at blive hjemløs og derfor ikke længere ville have fastnet.

– Det kan jeg hjælpe dig med at få, sagde Brian Dybro, og så gik de ind i rådgivningsrummet for at undersøge sagen og kontakte teleselskabet.

De små skridts metode

Landsforeningen af Væresteder udgav i 2009 bogen 'De små skridts metode,' der beskriver arbejdet på landets væresteder. Metoden gør op med forestillingen om, at det kun er værd at stræbe efter store mål. Hvis blot dagen i dag er en lille smule bedre end dagen i går, er man på vej videre.

Læs mere om de små skridts metode på www.kortlink.dk/f4kz

– Jeg skal først lige have en øl, sagde manden, så kan jeg bedre tale med dem.

– Nej, nej, det behøver du ikke. Kom, vi ringer med det samme. Så sidder jeg her ved siden af, sagde Brian Dybro og tastede nummeret ind.

– Du er nummer 27 i køen, lød det.

Brian Dybro rakte manden røret, men blev siddende ved siden af med højttaleren tændt. Mens den mekaniske stemme talte ned, snakkede de om, hvordan manden ellers havde det.

– Du er nummer tre i køen.

– Du er nummer to i køen.

– Du er nummer et i køen.

Da der endelig var hul i gennem blev manden så nervøs, at han begyndte at stamme helt uforståeligt.

– Vi er her, sagde Brian Dybro roligt, og så lykkedes det at holde kontakten med medarbejderen hos teleselskabet, og manden fik selv forklaret, hvad han ville – med lidt hjælp fra Brian Dybro på sidelinjen.

Det lykkedes at få ændret abonnementet, og bagefter var manden meget stolt.

– Han er tidligere børnehjemsbarn og har været vant til pædagoger, så han ved, hvordan pædagoger arbejder, og bagefter sagde han til mig: 'Ja, Brian, du pressede mig lidt til at gøre det uden først at drikke øl. Du ville vise mig, at jeg godt kunne klare det'.

Små sejre

Brian Dybro's arbejde er fuld af den slags små sejre, hvor han har gjort en lille, positiv forskel.

– Succeskriteriet er, at nogen får et lidt bedre liv – eller en periode med et lidt bedre liv. Det er ikke store mål, som at de skal få et arbejde og et hus og kone og børn, siger han.

Ud over arbejdet med at skabe kontakt, handler tilstedeværelsen i gården også om at forebygge og minimere konflikter.

– Hvis nogen er ved at komme op at slås, lægger vi os aldrig imellem. Vi ringer altid efter politiet. Men vi har nogle sanktioner, så vi kan give folk karantæne, så de i en periode ikke må være i Varmestuen. Vi har også mulighed for at sende nogen hjem for dagen, så de skal gå, men kan komme igen dagen efter. Når det sker, plejer vi ofte fx at sige: 'Du kan drikke din øl ud, og så kan du gå'. Og så forlader vi selv gården, så det ikke er så konfronterende, og de kan gå uden at tabe ansigt.

Karantænen bruges også som et middel til at minimere salg af stoffer på Varmestuens område.

Efter en times tid trænger Brian Dybro til en lille pause fra brugerne. Han trækker op oven på, hvor der er personalerum og en lille altan, som er forbeholdt personalet.

Heinz Wolf lægger vægt på, at medarbejderne indimellem kan få et pusterum, og at der også løbende er mulighed for kollegial sparring. For som han siger:

– Et godt arbejdsmiljø er en forudsætning for, at medarbejderne har overskud til brugerne.

Medarbejderne på Stofindtagelsesrummet fik overrakt prisen i forbindelse med Socialpædagogernes kongres, der fandt sted efter bladets deadline og omtales i næste nummer. ■

BRUGERINDDRAGELSE Som led i den faglige udvikling på Varmestuen, bliver brugerne hørt. Hvad har de af ønsker og behov?

PRIVAT OPHOLDSSTED

En ny start i Høng

Med ny status som privat opholdssted har Høng Erhvervsskole netop fejret 30 års fødselsdag. Som selvejende institution havde stedet før en driftsoverenskomst, der gjorde det svært for skolen at agere frit. Nu starter den på en frisk – med formanden for Socialpædagogernes Kreds Midtsjælland som bestyrelsesformand

Af Trine Kit Jensen, redaktionen@sl.dk
Foto: Vibeke Toft

Malerværkstedet på Høng Erhvervsskole hænger en humørtavle. Med et udvalg af gule smileys, som eleverne selv har tegnet, kan de her tilkendegive, om de er glade, triste eller måske bare lidt trætte. To smileys er i dag til den veloplagte og muntre side, mens en tredje er lidt mere stram i betrækket. Den tilhører Benjamin, der ikke siger så meget, men gerne forlader sit maleri af Supermule for at vise tavlen frem.

Høng Erhvervsskole er et socialpædagogisk tilbud til unge i alderen 15-22 år. På tilbuddet er der flere værksteder, en intern boglig skole og mulighed for botræning. De unges udfordringer er forskellige, men fælles for dem er, at de har brug for støtte til udvikling og afklaring på tærsklen til voksenlivet. Stedet har i øjeblikket 16 døgnpladser, men rummer også dagtilbud i form af fx STU-forløb og står derudover for efterværn i forhold til gamle elever.

Medarbejderstaben på i alt 20 har ikke nogen humørtavle. Men efter en periode med stor usikkerhed, hvor der over tre år er sagt farvel til en fjerdedel af de ansatte, blev skolens 30 års fødselsdag sidst i august fejret med mere ro i sindet.

Den tidligere selvejende institution forhandlede sig i foråret ud af den overenskomst, som stedet før havde med Kalundborg Kommune, og

1. august kom den formelle godkendelse som privat opholdssted fra Socialtilsyn Øst. Det giver personalet større tro på fremtiden.

– Vi har været ude i en krise, hvor det har fyldt meget, om der kom flere afskedigelser og om skolen overhovedet ville overleve. Derfor er der lettelse over, at vi er kommet ud på den anden side, siger Henrik Ørnstrup, socialpædagog og tilidsrepræsentant for de nuværende 14 pædagoger og fagskolelærere på stedet.

Skilles som venner

Statusskiftet har været undervejs i omkring et år, og det var et underskud på tre mio. kr., opbygget over nogle år med faldende elevtilgang, der satte gang i processen. De penge ville kommunen gerne hente hjem og lagde op til tilbagebetaling over en meget kort årrække. Men under forhandlingerne, hvor skolen valgte at trække på advokat Knud Foldschack som rådgiver, kom en anden løsning på banen.

– Fra skolens side lagde vi i stedet op til, at vi helst ville skilles som venner og så finde en aftale omkring de økonomiske mellemværender, fortæller forstander Peter Vig.

Siden parterne blev enige omkring nytår, har en lang række teknikaliteter skullet falde på plads. Bl.a. blev godkendelsen fra Socialtilsyn Øst forsinket, fordi tilsynet også er nyt. Men tilbage står, at Høng Erhvervsskole er gået solo som en ikke-erhvervsdrivende fond. Underskuddet på tre mio. kr. har kommunen konverteret til et otteårigt lån med lav rente, der er afdragsfrit i to år, og med godkendelsen som privat opholdssted er skolen parat til en ny start.

Snærende bånd

Formanden for Socialpædagogerne i Kreds Midtsjælland, Jan Vium, er mangeårigt medlem af skolens bestyrelse. Han overtog formandsposten, da en ny bestyrelse konstituerede sig ved årsskiftet og kalder statusskiftet nødvendigt.

– For at få rettet op på økonomien måtte vi ud af de snærende bånd, der fulgte med driftsover-

enskomsten. Nu kan vi selv styre budgettet, agere friere og hurtigere omstille os, når det er nødvendigt, siger han.

Det underskud, der er opstået på grund af den faldende elevtilgang, har skolen ikke selv kunnet kompensere for ved fx at sætte taksten op. For prisen bestemte kommunen.

– Driftsoverenskomsten betød, at det var Kalundborg Kommune, der også solgte pladser til nabokommunerne, som fastsatte taksten. Sælges der det ene år ikke pladser nok, ligger det i den fælleskommunale aftale, at man det næste år må hæve prisen. Men det gjorde kommunen ikke, og så er det svært at drive institution, siger Jan Vium.

Driftsoverenskomsten har også på andre måder været en hæmsko. Kommunale regnskabsregler har fx betydet, at overskud fra år med god belægning kun i meget beskedent omfang kunne spares op, så der var noget at stå imod med til dårlige tider. Med mindre pengene var øremærkede til helt konkrete formål, røg de tilbage i kommunekassen.

Ulige konkurrence

Derudover peger bestyrelsesformanden og forstanderen på, at det trods den egenkapital på 10 mio. kroner har været svært at tage lån, hvis man fx gerne ville investere i et nyt tag eller i ombygninger, der kunne give de unge et bedre tilbud. På grund af driftsoverenskomsten har skolen været underlagt den låneramme, der er aftalt mellem KL og regeringen. Den lægger loft over, hvor meget der må lånes i de enkelte kommuner, og skolen

har derfor været afhængig af Kalundborg Kommunes prioriteringer.

– Hvis vi skulle låne, krævede det en kommunalbestyrelsesbeslutning, og her ville vi aldrig nogen sinde kunne konkurrere med akutte, driftsøkonomiske behov som fx finansieringen af en ny børnehave, siger Peter Vig.

Det er de begrænsninger og flere andre, skolen nu har løsgjort sig fra. Taksten på elevpladserne kan skolen nu selv fastsætte efter de retningslinjer, der er udstukket af Socialtilsyn Øst, og den nye status som privat opholdssted giver på mange fronter flere handlemuligheder.

– Fx kan vi vælge at lægge energiforbruget om til alternativ energi. Det koster selvfølgelig noget, og under den kommunale låneramme ville vi aldrig have fået lov. Nu kan vi bare lave en aftale med kreditforeningen og gøre det, så vi får billigere energi og sparer penge på sigt. Vi kan tænke normal 'business'. Det kan man ikke, når man er bundet af en kommunal driftsoverenskomst, siger Jan Vium.

To kasketter

Med posten som bestyrelsesformand har Jan Vium fået en dobbeltrolle, hvor han på samme tid er faglig formand for Socialpædagogernes medlemmer på skolen og har overordret ledelsesansvar.

Den konstruktion er ikke set før, men i Jan Viums øjne er forskellen fra før, hvor han var menigt bestyrelsesmedlem, ikke så stor.

– Selvfølgelig kan jeg komme ud i habilitetsproblemer, men det kunne jeg også før. Det var fx

FREMTID Høng Erhvervsskole har været i krise, og det er en lettelse at være ude på den anden side, siger tillidsrepræsentant Henrik Ørnstrup (th), mens forstander Peter Vig peger på den gode proces, det har været at skifte fra selvejende institution til privat opholdssted.

Forskellen fra før er, at vi nu er ligeværdige parter. Kommunen har en interesse i at anbringe unge og få løst deres problemer, mens vi har en interesse i at stille os til rådighed

Jan Vium,
bestyrelsesformand

aldrig mig, der var bestyrelsesrepræsentant, når der skulle forhandles forstanderløn, og det vil det heller ikke være nu, siger han.

Fra Peter Vig lyder det, at Jan Viums to kasketter måske kan give lidt signalforvirring, men selv er han ikke betænkelig.

– Der vil være situationer, hvor Jan skal tænke sig godt om. Men grundlæggende ser jeg ikke nogen modsætning i, at han både er formand i en fagforeningskreds, der varetager løn- og arbejds-vilkår, og bestyrelsesformand for en arbejdsplads som vores. Vi er jo ikke en privatkapitalistisk virksomhed, men opererer som en fond, hvis formål det er at drive skole, siger han.

Trods det ædle formål, kan Jan Vium godt komme til at stå i en situation, hvor han som bestyrelsesformand skal tage stilling til, om der skal fyres tre medarbejdere for at sikre stedets overlevelse og bevare de resterende 11 arbejdspladser. Men samme dilemma kan tillidsrepræsentant Henrik Ørnstrup have i. Han er medarbejderrepræsentant i bestyrelsen, hvor nye vedtægter betyder, at han har stemmeret.

Henrik Ørnstrup finder det modigt, at Jan Vium har påtaget sig opgaven som formand for skolens bestyrelse, men er heller ikke betænkelig ved dobbeltrollen.

– At bestyrelsesformanden også er kredsforsmand må vel nærmest give garanti for gode arbejdsforhold, tænker jeg. For kommer tingene ikke til at foregå på en ordentlig måde, vil det give dønninger, der sætter hans troværdighed som kredsforsmand på spil, siger Henrik Ørnstrup.

Ny OK – samme vilkår

Men det ser det ikke umiddelbart ud til, at der er fare for. Efter loven om virksomhedsoverdragelse forsætter socialpædagoger og fagskolelærere frem til april næste år på overenskomsten mellem Socialpædagogerne og KL. Derefter bliver de omfattet af overenskomsten med Dansk Erhverv, som Høng Erhvervsskole efter statusskiftet har besluttet at melde sig ind i. Inden den ny overenskomst træder i kraft, skal en lokalaf-tale om arbejdstidsregler og løn ud over grundlønnen

forhandles på plads. Men selv om månedslønnen på private opholdssteder i gennemsnit er 2.000 kr. lavere end i kommunalt regi, skal skolens medarbejdere ikke frygte en lønnedgang.

– Udgangspunktet for bestyrelsen og Socialpædagogerne er, at der på ingen måder skal ske forringelser. Bundlinjen på lønsedlen skal være den samme som i dag. Også pensionsindbetalingen skal være den samme, og den skal ske til samme pensions-selskab, siger Jan Vium.

Der lægges også op til, at opsigelsesvarslene skal følge funktionærloven, og det er ifølge Jan Vium ikke så selvfølgelig, som det umiddelbart lyder. Nogle private opholdssteder vægrer sig nemlig ved et opsigelsesvarsel på seks måneder med det argument, at kommunerne kan fjerne de unge med en måneds varsel.

– Men sådan agter vi ikke at opføre os, siger han.

Bred målgruppe

Sammen med skolens andre elever spiser Benjamin ved middagstid stegt flæsk med persillesovs i den røde hovedbygning, der i 1903 blev opført som børnehjem. Bagefter bevæger han sig over i den interne skole, der kom til, da stedet efter nogle år som børne- og ungdomspension i 1984 blev til Høng Erhvervsskole.

Her arbejder en lille håndfuld unge musestille og koncentreret. Udendørs er der larm. Her har en af eleverne genstartet havetraktoren for at slå den store plæne ved siden af hovedbygningen, mens andre er optaget af bilvask eller i gang med at vedligeholde skolens maskinpark.

Skolens målgruppe er i dag sent udviklede unge og unge med problemer af boglig og indlæringsmæssig karakter – ofte i kombination med en problematisk opvækst, sociale problemer og adfærdsforstyrrelser som fx ADHD eller diagnoser inden for autismespektrum. Den forholdsvis brede paraply har under krisen også omfattet fx uledsagede flygtningebørn.

Sammen om fremtiden

Hvordan skolen skal udvikle sig som privat opholdssted er endnu ikke lagt fast. Men den

fremtidige kurs bliver i løbet af efteråret drøftet på et strategiseminar, som bestyrelsen har inviteret samtlige medarbejdere med til. Det ser Henrik Ørnstrup og kollegerne frem til.

– Som medarbejdergruppe er vi glade for at få indflydelse på, hvor vi bevæger os hen i forhold til målgrupper og pædagogisk linje, siger tillidsrepræsentanten.

De to års afdragsfrihed på 'underskudslånet' fra kommunen giver skolen et lille pusterum. Men når tilbagebetalingen starter, skal stedet have et driftsmæssigt overskud på højde med afdragene. Meget vilde armbevægelser i form af store investeringer i fx ombygninger ligger derfor ikke lige om hjørnet.

– Første step handler om konsolidering, og før vi har fundet vores ben at stå på med den nye status, skal vi ikke kaste os ud i noget, der koster alt for meget, siger Peter Vig.

På lidt længere sigt er der imidlertid både drømme om nye værkstedsformer og mere tidsvarende rammer til de unge på skolens døgnpladser. De bor i øjeblikket på værelser og deler toilet med andre på gangen.

– Det har vi talt om at lave om på, så de i stedet bor i små lejligheder i en klynge med fællesfaciliteter, fortæller Henrik Ørnstrup.

Elevtilgang igen

Problemer med at få fyldt pladserne op har over de senere år ikke blot ramt Høng Erhvervsskole, men også lignende socialpædagogiske tilbud. De økonomisk trængte kommuner har ifølge Jan Vium generelt været tilbageholdende med at anbringe unge, og i stedet forsøgt sig med andre løsninger. Mange tilbud har derfor været ude i en overlevelseskamp. Især de små steder har haft svært ved at klare sig, og inden for det sidste år er 20 pct. af opholdsstederne på Midtsjælland forsvundet. Det har medvirket til, at elevtallet på Høng Erhvervsskole siden nytår igen har været for opadgående, både på døgntilbuds- og dagtilbudspladserne. Men at der nu er færre om buddet, er ikke den eneste forklaring på opturen, mener Peter Vig.

– Min oplevelse er også, at kommunerne er begyndt at opdage, at de måske har skåret for dybt, og at der er unge, som har brug for et tilbud som vores, siger han.

Selv om der under driftsoverenskomsten langt fra var forsyningsgaranti fra Kalundborg Kommune, har kommunen over årene været den største leverandør af unge. Men den seneste elevtilgang er kommet fra andre kommuner som Ringsted, Slagelse, Odsherred og Greve.

– Det er positivt, fordi vi så kan sprede risikoen lidt mere, siger Peter Vig.

Ligeværdige partnere

Trods 'skilsmissem' fra Kalundborg Kommune satser skolen dog forsat på elever fra nærområdet. I løsrivelsesprocessen har skolen ikke smækket med døren, men lagt vægt på, at begge parter skulle være tilfredse. To kommunalpolitikere sidder i bestyrelsen, den ene udpeget af Kalundborg Kommune, og forhandlinger om en samarbejdsaftale går snart i gang.

– Forskellen fra før er, at vi nu er ligeværdige parter. Kommunen har en interesse i at anbringe unge og få løst deres problemer, mens vi har en interesse i at stille os til rådighed. Det skal vi så lave en fornuftig aftale om, siger Jan Vium.

I bestræbelserne på at fremtidssikre stedet, vil skolen også fremadrettet trække på Knud Foldschack. Han har med sin store viden om den komplekse lovgivning på området allerede været en stor hjælp i forbindelse med statusskiftet til privat opholdssted. Vilkaerne for at agere på feltet ændrer sig hele tiden, og med afsæt i et EU-direktiv er fx Holbæk Kommune nu begyndt at sende anbringelsespladser i udbud, fortæller Jan Vium.

– Bliver udbudsmodellen fremover præmissen ude i kommunerne, er vi nødt til at byde ind. For alternativet er, at vi ikke kan sælge pladserne. Men udbud kræver store ressourcer, som vi hellere vil bruge på de unge. Derfor overvejer vi en form for konsortiedannelse med lignende tilbud, så vi sammen kan løfte de administrative, juridiske og økonomiske byrder, der følger med, siger han. ■

RAMMER Den nye status som privat opholdssted giver Høng Erhvervsskole bedre muligheder for at planlægge fx bygge- og renoveringsprojekter – men inden det kommer til det, skal skolen konsolidere sig, siger forstander Peter Vig.

FILM

Andreas på tur med sin app

Et godt arbejdsmiljø og stor faglighed er centralt for livet i skurvognen i Halsnæs Kommune. Socialpædagogerne har lavet tre film om, hvordan arbejdsmiljø og faglighed hænger sammen

Af Lone Marie Pedersen, lmp@sl.dk

Når Andreas skal med bussen, bruger han sin app på mobilen for at finde ud af, hvor han stiger på, og hvor han stiger af. Det giver ham tryk at vide, hvordan det hele ser ud.

Andreas er udviklingshæmmet og bor i opgangsfællesskabet Maglehøj, der er en del af Botilbuddene i Halsnæs Kommune. Han har ikke været så pjattet med at komme ud af sin lejlighed, så socialpædagogerne tænkte, at de måtte finde på noget, der kunne motivere ham til at komme ud. Og de fandt den app, der kunne lokke Andreas ud af lejligheden, og som kunne guide ham rundt. Først trænede de turen med ham flere gange og observerede, hvad der er vigtigt for ham, når han skal med bussen.

Målet er, at han en dag skal kunne tage turen alene – med sin app som sikker guide. Den kan give ham frihed og tryk til at færdes på egen hånd.

Bag den tilsyneladende enkle handling ligger der mange timers fagligt arbejde og refleksion for at finde ud af, hvad der

motiverer Andreas, og hvad der virker for netop ham.

I opgangsfællesskabet må medarbejderne i øjeblikket arbejde fra en skurvogn, mens deres personalerum bliver renoveret. Men i stedet for at få kontorer længere væk fra de unge, har de altså valgt en skurvogn. De har prioriteret det faglige miljø og relationen til de unge beboere, selv om det betyder, at de en overgang må opholde sig i en skurvogn med mindre komfort, end de er vant til.

At medarbejderne har valgt den løsning viser, at man i opgangsfællesskabet prioriterer både at have et godt fagligt miljø og et godt arbejdsmiljø, fortæller tillidsrepræsentant Benny Nielsen.

– Hvis ikke der var et godt arbejdsmiljø, ville man bruge tiden på at brokke sig over, at man sad i en skurvogn, siger han.

– Når der er et godt arbejdsmiljø, så har alle lyst til at få ny viden, og alle har lyst til at dele viden. Alle har lyst til at være med til at reflektere og på den måde se, at der er sket en udvikling hos den enkelte.

Arbejdsmiljø på film

Maglehøjs erfaringer bliver vist i filmen 'Skidt med skurvognen', der er en af tre film, som Socialpædagogerne har produceret. Filmene beskriver på hver deres måde, at socialpædagogisk faglighed og et godt arbejdsmiljø er hinandens forudsætninger. Uden et godt arbejdsmiljø har fagligheden trange kår og omvendt.

Socialpædagogerne offentliggjorde tidligere på året en arbejdsmiljøundersøgelse, som sammenstemmede med andre undersøgelser viser, at socialpædagogerne arbejdsmiljø er noget af det mest belastende – også når man sammenligner med andre faggrupper, der arbejder med mennesker. Der er især store problemer med det psykiske arbejdsmiljø og ikke mindst på områder med krænkende adfærd, vold, trusler og mobning.

Undersøgelsen viser, at det i allerhøjeste grad er nødvendigt at gøre noget ved arbejdsmiljøet. Derfor har de delegerede på Socialpædagogerne netop overståede kongres vedtaget en arbejdsmiljøstrategi, som skal være med til at forbedre forholdene.

Fællestillidsrepræsentant for socialpædagogerne i Hvidovre Preben Vest Nielsen har også en oplevelse af, at der er store arbejdsmiljømæssige udfordringer på de socialpædagogiske arbejdspladser. I filmen 'Med forskerens blik' siger han:

– Det socialpædagogiske arbejde er belastende på en særegen måde, fordi vi er i relation til et andet menneske. Der skal man virkelig bruge sig selv som redskab.

Derfor er det vigtigt, at både fagligheden og et godt arbejdsmiljø er til stede, fortæller arbejdsmiljøforsker Karen Albertsen.

– De allerfleste mennesker vil gerne lave et godt stykke arbejde og føle, at de kan levere noget værdifuldt i deres daglige

arbejde. Og hvis man af den ene eller anden grund ikke kan det, er det en stor belastning.

Faglighed sidder også i bygningerne

Holger Niensens Ungdomsboliger for udsatte hører under Kofoeds Skole og er et hjem for udsatte unge, der ellers ville være hjemløse.

I filmen 'Et hjem for hjemløse' fortæller socialpædagog Kamilla Joo Jørgensen, at det er relationen, der konstant er i fokus, når hun arbejder med de unge.

– Så når relationen lykkes på baggrund af de overvejelser, vi har gjort os fagligt omkring rigtig mange ting, er jeg tilfreds. Mere end tilfreds.

I ungdomsboligerne gennemsyrrer fagligheden det hele. Og det ses fx på indretningen og beliggenheden. Tidligere var alle ungdomsboliger samlet ét sted i én stor institution, men nu er de splittet op i mange små institutioner, der ligger spredt rundt i København. Det har betydet færre konflikter i det socialpædagogiske arbejde med de unge, fortæller Kofoeds Skoles forstander Robert Olsen.

– Det er klart, at når du laver et mindre miljø og fokuserer på botræning og på at skabe en relation med de unge, så får du også færre konflikter. Og man opnår bedre resultater i forhold til den gamle institution, hvor du primært havde en tilgang, som handlede om kontrol og overvågning. ■

De tre film kan ses på hjemmesiden: www.sl.dk/arbejdsliiv

SYNLIGHED

Vold mod pædagoger skal registreres

Beskæftigelsesministeren vil have volden mod socialpædagoger talt op. 'Vi er glade for, at ministeren har lyttet', siger Socialpædagogernes formand

Af Lone Marie Pedersen, lmp@sl.dk

Under et håndgemæng mellem en medarbejder og en beboer, skubber beboeren medarbejderen, så han falder og slår hovedet i gulvet og kommer på hospitalet. I statistikken står der, at medarbejderen fik en arbejdsskade, fordi han faldt på gulvet. Der står ikke noget om, hvorfor han faldt. Så ulykken bliver ikke registreret som det, den er, nemlig en voldsrelateret arbejdsulykke.

Socialpædagogerne har ved flere lejligheder gjort de ansvarlige myndigheder opmærksom på, at en del arbejdsulykker slet ikke bliver registreret. Det betyder bl.a., at man ikke har et samlet overblik over voldsrelaterede arbejdsulykker, og derfor er det også svært at forebygge ulykkerne.

Beskæftigelsesminister Henrik Dam Christensen (S) har lyttet til kritikken, og fra årsskiftet skal Arbejdsskadestyrelsen og Arbejdstilsynet registrere vold mod offentligt ansatte.

– Vi ser en kraftig stigning i omfanget af vold mod offentligt ansatte, og den tendens skal bremses. Det er helt uacceptabelt, at medarbejdere skal gå på arbejde og risikere at blive udsat for trusler og ligefrem vold. En metode til at forebygge er at blive klogere på, hvornår vold og trusler opstår, siger beskæftigelsesministeren til Jyllands-Posten.

Helt konkret betyder det, at arbejdsskader skal nuanceres i registreringen, så det fremgår, om skaden skyldes vold. Er det tilfældet, kræver den nye form for registrering en uddybning af, hvordan det er sket. Om volden skyldes overgreb fra en patient, en beboer, en pårørende eller eventuelt en kollega?

Socialpædagogerne er glade for, at beskæftigelsesministeren har lyttet.

– En bedre og mere systematisk registrering af arbejdsskader og deres årsag vil give en langt bedre viden om, hvorfor det sker – og dermed også hvordan det undgås, siger Socialpædagogernes formand Benny Andersen.

– Vores medlemmer oplever alt for ofte at blive udsat for vold, når de går på arbejde. Det er en uacceptabel situation, som vi gerne vil have løst. Og et væsentligt skridt på vejen er, at vi bliver bedre til at registrere, hvad der sker. Statistikken vil give os vigtig viden om, hvornår det sker og hvorfor. ■

NOTER

FN kritiserer Danmarks handicapindsats

En restaurant har lov til at afvise en udviklingshæmmet, fordi hun ikke pynter, og det er i orden, hvis der kun er trapper op til biblioteket, så kørestolsbrugere ikke kan komme derop. Danmarks handicapindsats har fået både ros og ris fra FN. Danmark mangler at gennemføre centrale dele af FN's handicapkonvention og har modtaget i alt 72 anbefalinger. Bl.a. anbefaler FN, at Danmark gennemfører et totalt forbud mod diskrimination af handicappede, og at der bliver bedre adgang for handicappede til transport og bygninger, og at handicapkonventionen skrives ind i dansk lovgivning. 'Det er klart, at når man får kritik fra FN, er det oplagt at se på den danske indsats en ekstra gang, og det er noget, vi tager meget alvorligt', siger socialminister Manu Sareen (R) til Politiken.

lmp

Færre stofmisbrugere i døgnbehandling

Halvt så mange stofmisbrugere kommer i stoffri døgnbehandling som tidligere. Antallet er faldet fra 1.419 i 2008 til 716 i 2012. Det fremgår af en ny rapport fra Center for Rusmiddelforskning på Aarhus Universitet. Ifølge Thomas Adelskov (S), der er formand for KL's Social- og Sundhedsudvalg, lægger kommunerne større vægt på ambulans behandling og dagbehandling, fordi ikke alle stofmisbrugere profiterer af døgnbehandling. Tal fra Sundsstyrelsen viser, at antallet af stofmisbrugere generelt er steget fra ca. 27.000 i 2006 til 33.000 i 2010, mens antallet af opioidafhængige – fx heroinmisbrugere – er faldet markant de senere år. I stedet er der kommet flere afhængige af mildere stoffer som kokain og hash. 'Det vil sandsynligvis betyde, at der er færre stofmisbrugere, der har behov for at komme i døgnbehandling', siger Thomas Adelskov til dknyt.

lmp

Flere penge til socialområdet – undtagen børnene

Fire ud af ti økonomichefer regner med at bruge flere penge på det sociale område i 2015. Til gengæld vil hver tredje kommune spare på udsatte børn og unge. Det viser en rundspørge som Altinget.dk har lavet. Hos Socialpædagogerne vækker undersøgelsesresultatet både glæde og bekymring. 'Det er godt, at kommunerne samlet set bruger flere penge på området. Det er jo et område, der har oplevet flere års hårde besparelser, så der er brug for luft nu. Men det er bekymrende, at så mange vil spare på udsatte børn. Regningen bliver meget større i den sidste ende', siger Socialpædagogernes formand Benny Andersen.

mrk

Udnyttet potentiale blandt handicappede

Hvad enten uddannelsen er kort eller lang, er andelen af mennesker med handicap i beskæftigelse lavere end for mennesker uden handicap på et tilsvarende uddannelsesniveaue. Sådan ser mønstret ud – med nogle få undtagelser. Det viser en ny SFI-rapport. Seniorforsker Jan Høgelund, der har stået i spidsen for undersøgelsen, konkluderer: 'Det tyder på, at der er et uudnyttet potentiale, som arbejdsmarkedet kunne drage nytte af. Vi kan dog ikke udelukke, at nogen har så stort et handicap, at beskæftigelse ikke er mulig'. Det er især personer med en psykisk lidelse, der står uden for arbejdsmarkedet. Kun 24 pct. af dem med en psykisk lidelse har et arbejde, hvorimod 64 pct. af dem, der har et sanse- og kommunikationshandicap er i beskæftigelse.

mrk

STUDERENDE

Hvad gør praktikken god?

PLS vil kåre 'årets praktikfortælling' for at sætte fokus på den gode praktik og på det, der skal til for at gøre praktikperioden til noget afgørende i studietiden

Af Jens Nielsen, jni@sl.dk

I det nummer af Socialpædagogen, der udkom 29. august, var der en artikel, der handlede om praktikken. Her beskrev den studerende Solveig Vinding og hendes praktikvejleder på botilbuddet Sankelmarksvej i Vordingborg Lone Heeris, hvordan de begge lærer af praktikforløbet. Praktikanten får øset på af faglighed og faglig selvtilid. Praktikvejlederen har stor gavn af at skulle sætte ord på både egen og arbejdspladsens praksis.

Se, det er en god praktikfortælling, og den slags vil de studerendes organisation PLS gerne have flere af.

For samtidig med, at der er masser af bøvl med manglende praktikpladser, skal der også være plads til at sætte fokus på de mange gode praktikforløb, der giver de studerende et skub i den rigtige retning, mener PLS, der nu vil kåre 'årets praktikfortælling'.

Opfordringen til de studerende i praktik er derfor at skrive deres fortælling og sende den til PLS.

Praktikken er, lyder det fra PLS, den pædagogstuderendes mulighed for at afprøve teori i praksis – en unik mulighed for studerende for at udvikle sig både fagligt og personligt.

Din egen historie

For at kunne inspirere og udveksle erfaringer, ønsker PLS, at omdrejningspunktet bliver den positive historie om, hvad det er, der har ført til, at den studerende har udviklet sig rent fagligt og personligt? Hvad har været den bedste eller mest lærerige oplevelse i praktikken? Er der episoder i praktikken, der

har været skelsættende for den faglige og personlige udvikling?

'Vi vil lægge vægt på det faglige og personlige og samspillet mellem vejleder og studerende. Det kan være beskrivelsen af et vellykket projekt og dertilhørende faglige overvejelser – eller – hvordan I har planlagt og gennemført vejledningsmøderne på en ny og spændende måde', lyder det fra PLS – der er helt på det rene med, at det bliver nogle meget individuelle oplevelser, der lander i mailboksen hos studieorganisationen.

'Vi er ude efter historier, som du husker tilbage på med glæde og stolthed. Det kan være beskrivelsen af et vellykket projekt, et godt vejledningsmøde, mødet med børn, brugere, forældre og kollegaer. Historier, som du mener har været med til at forme dig som menneske og pædagog', lyder opfordringen til de studerende, men opfordringen går også ud til praktikstederne og praktikvejlederne:

'Det er en oplagt lejlighed til at lægge en plan for den stude-

rendes praktik og for, hvordan I som personalegruppe vil præge en kommende kollega. Det er en god idé at stille krav til den studerende, og det er ligeledes oplagt at bruge den studerendes energi og interesse for at tilegne sig ny viden. Hvorfor ikke vende den om? Bed den studerende lave et oplæg på personalemødet om noget af den nyere teori, han eller hun er blevet undervist i på pædagoguddannelsen. På den måde kan I sikre jer, at alle parter får noget positivt ud af praktikken', lyder det fra PLS.

Der er ingen grænser for, hvor lang eller kort den gode praktikfortælling skal være. Historien skal blot have en pointe, der kobler til 'den gode praktik'.

PLS udvælger en vinder ved afslutningen af hver halvårspraktik – næste gang i februar 2015. Og der er gode bogpræmier til både vinderen og ni andre indsendere. ■

Læs mere på www.pls.dk/historie og læs artiklen fra *Socialpædagogen* via www.kortlink.dk/f5ma

Gratis temadag for tilsyns- og familieplejekonsulenter med Thilde Westmark

19. november 2014, Fagforeningshuset, Lumbyvej 11, indgang A, lokale 1.12, 5000 Odense C

Familieplejekonsulent – men hvad vil det egentlig sige?
Vinkler på samarbejdet med plejefamilier og professionelle samarbejdspartnere

Tilmeldingsfrist: 12. november 2014

Yderligere oplysninger og tilmelding: www.sl.dk/

ANBRAGTE

Det halter med børnesamtaler

Anbragte børn har ret til to årlige samtaler med deres sagsbehandler, men loven overholdes langt fra altid. Det viser ny undersøgelse fra Socialpædagogerne

Af Maria Rørbæk, mrk@sl.dk

En tredjedel kan uddele guldstjerner. Resten giver karakterer, der spænder fra at ligge lidt under toppen til at skrabe mod bunden.

Sådan ser det billedligt talt ud, når man læser resultaterne af en spørgeskemaundersøgelse, som bygger på svar fra over 500 medlemmer, der fx arbejder

som socialpædagoger på døgninstitutioner, familieplejere eller familieplejekonsulenter.

Selv om anbragte børn har ret til to årlige samtaler med deres sagsbehandler, er det kun 31 pct., der svarer, at det altid sker. 32 pct. svarer 'oftest'. 19 pct. 'af og til'. 12 pct. 'sjældent'. Og 6 pct. 'aldrig'.

Tallene bekymrer Socialpædagogernes formand Benny Andersen:

– Når 12 pct. af vores medlemmer svarer, at de børn, de arbejder med, sjældent får de lovpligtige to årlige børnesamtaler, og 6 pct. svarer 'aldrig', så synes jeg, der er grund til at råbe vagt i gevær. Det her handler om de her drenge og pigers mulighed for at få en så god og stabil barndom som muligt – selvom

de er anbragt. Og det er derfor, det er vedtaget, at man minimum to gange om året skal tage sig tid til at tale med dem.

Plads til forbedringer

Også når det gælder kvaliteten af de børnesamtaler, der gennemføres, tegner der sig et billede af, at hver tredje har en oplevelse af, at det kører optimalt – mens resten vurderer, at der i større eller mindre grad er plads til forbedringer.

Således er det eksempelvis 35 pct. der vurderer, at børnesamtalen i 'høj grad' eller 'i meget høj grad' har en kvalitet der gør, at barnet opfatter samtalen som en god mulighed for at blive hørt, mens 16 pct. vurderer, at det slet ikke, eller kun i ringe grad er tilfældet.

Det er også kun halvdelen af deltagerne i undersøgelsen, der svarer, at børnesamtalen afholdes som en selvstændig samtale.

Til det siger Benny Andersen.

– Det er altså bare ikke godt nok! Sådan en samtale skal jo give barnet mulighed for i ro og tryk at kunne betro sig til en voksen. Vi hører historier om 'samtaler', der finder sted på vej ud fra institutionen eller mens motoren fortsat kører.

Han er også rystet over, at det langt fra er alle børn, der høres i forbindelse med store beslutninger som flytning eller ændring af samværsaftaler.

– Det er dybt uacceptabelt, at gennemføre så markante ændringer i et barns liv uden at inddrage det, siger han. ■

LÆSERBREV

Folkeskolereformen svigter inklusionsbørn

Af Ingvald á Kamarinum

Siden det i 2012 blev besluttet, at børn med særlige behov skal inkluderes i den almindelige folkeskole, har vi hørt om mange frustrerede lærere, frustrerede forældre og oversete børn. Og det er ikke blevet mindre med indførelsen af folkeskolereformen i år. Tværtimod. For nylig meldte Danmarks Lærerforening ud, at 80 pct. af lærerne mener, at børn med særlige behov ikke får den undervisning, de har krav på. Lærerne peger ikke overraskende på reformen som årsagen.

Undervisningsministeren finder det 'bekymrende', men mener, at regeringen har klædt skolerne godt nok på til at løfte opgaven. Dermed overlader Christine Antorini helt og holdent problemet til lærerne selv. Ministeren udtalte ved samme lejlighed også, at 'mulighederne er der faktisk, fordi pengene følger med børnene ud på skolerne'. Det harmonerer imidlertid dårligt med nye tal fra Danmarks Lærerforening, som viser, at kommunernes udgifter pr. folkeskoleelev er faldet 13 pct. fra 2002 til 2013.

Som specialskoleleder med indgående kendskab til de ud-

satte børns behov, og hvordan de behandles i folkeskolen, har min holdning altid været den, at inklusion er én stor spareøvelse. Det samme er folkeskolereformen, som slet ikke tilgodeser elever med særlige behov. Det er udelukkende den ressourcetsvage regering, som drager nytte af løsningen – og kun på den meget korte bane.

For problemet udsættes kun til den dag, hvor børnene skal ud i den virkelige verden. Og så er de blot endnu sværere at samle op. Fordi børn med særlige behov er blevet inkluderet i den almindelige folkeskole, betyder det ikke, at de bliver

inkluderet i det samfund, som de skal ud og være en del af efter skolen. De kan derimod føle sig mere marginaliseret, fordi de sammen med såkaldt velfungerede børn bliver mere bevidste om, at de skiller sig ud.

Regeringen vil gerne satse stort på folkeskolen, men den spiller højt spil, og taberne er de børn, som har behov for mere omsorg og tryk i hverdagen for at kunne lære optimalt. Det rigtige sats vil i mine øjne være at lade barnets tarv trumfe politiske og økonomiske interesser. Uddannelse for uddannelsens skyld er i hvert fald ikke i alle børns interesse. ■

BØGER

Redigeret af Maria Rørbæk

Værktøj til hjælpsomme sjæle

Af Ilse Sand

Denne bog er skrevet til særligt sensitive mennesker, der, med forfatterens ord, har et særligt sensitivt nervesystem, der 'gør, at du fornemmer andre menneskers følelser og stemninger så tydeligt, at de næsten føles som dine egne. Det er både en fordel, når du skal hjælpe og samtidig bliver det let en belastning'.

Med henvisning til forskellige nyere forskningsresultater slår bogen fast, at det at være særligt sensitiv, er noget medfødt – særligt sensitive har simpelt hen et anderledes nervesystem end flertallets, hvor der eksempelvis er større aktivitet i de områder af hjernen, som man forbinder med empati. En vigtig pointe i bogen er, at særligt sensitive mennesker hurtigere end andre bliver drænet for energi, når de er sammen med mennesker, der er ude af balance, og derfor har brug for at kunne give en hjælp, der slider mindst muligt på dem selv – og samtidig giver størst muligt udbytte for dem, de hjælper. Og bogen indeholder en række værktøjer, der kan bruges til det. Det drejer sig fx om at huske at drage omsorg for sig selv og om at undlade at påtage sig skylden for problemer, der i virkeligheden tilhører andre.

Forlaget Ammentorp, 136 sider, 264 kr.

Professionelle relationer

Af Lis Møller

Lone arbejder med unge og bliver en eftermiddag brændt af, da hun har en aftale om at mødes med en af de unge. Hun undlader at ringe til den unge, fordi hun regner med, at hun måske har glemt deres aftale – eller at de har misforstået hinanden. Om aftenen er den unge vred og siger i andres påhør: 'Skylder du mig ikke en forklaring?'. Lone føler sig dårligt behandlet, for hvem er det lige, der har ventet på hvem? 'Jeg forstår simpelt hen ikke, at du ikke blev bekymret og ringede, da jeg ikke kom i eftermiddag', siger den unge, og så svarer Lone: 'Hvis jeg skulle ringe hver gang, jeg blev bekymret, eller nogen ikke kom præcist til aftalt tid, kunne jeg ikke lave andet'. Efterfølgende er der iskold luft imellem de to. Sådan lyder et af de konkrete praksis eksempler fra denne bog. Bogens formål er at hjælpe den professionelle med at se de muligheder og begrænsninger, der er i hjælperelationen – og overskride grundforestillingen om 'dem' og 'os' og samtidig bevare bevidstheden om, at den ene (hjælperen) er der for den anden (den hjælpsøgende). I det konkrete eksempel handler det bl.a. om, at Lone gennem supervision undersøger og forholder sig reflektivt til sit eget bidrag i samspillet – og forsøger at finde mening i den unges reaktion og handlen, så det tjener den unge og deres relation bedst.

Akademisk Forlag, 370 sider, 359 kr.

Herre i eget hus – pædagogik og historik i teori og praksis

Af Lykke Juhler

Denne bog er historien om Peter – en ældre mand med udviklingshæmning. Det er også en bog om pædagogik, men forfatterens helt centrale pointe er, at god pædagogik og god faglighed ikke baserer sig på en teoretisk viden og indsigt. Det centrale element i den gode faglighed er derimod kendskabet til det menneske, du står foran, og det I kan skabe sammen. Det er i samspillet, pædagogikken bliver til. Bogen beskriver derfor både Peter og samspillet mellem Peter og forfatteren, der er uddannet pædagog og efterfølgende har taget en diplomuddannelse i specialpædagogik. For forfatteren er der fire hjørnesten i god pædagogik: Se mennesket, du står overfor. Kend hans eller hendes historie. Forstå den tid, I begge er produkter af. Vær autentisk og nysgerrig til stede i relationen og samskabelsen. Bogen er på samme tid meget konkret, idet den hele tiden tager udgangspunkt i netop Peter – og mere abstrakt, idet forfatteren kobler sine oplevelser med Peter til eksempelvis moderne udviklingspsykologi, moderne læringsteorier og narrative perspektiver. Forfatteren formål er at opfordre læseren til selv at turde være kreativ i sin egen pædagogik og være i stand til at koble teori og praksis, så det giver mening.

Socialt Fagforlag, 126 sider, 150 kr.

Marginalisering, metode, videnproduktion

Af Anne Marie Villumsen og Andy Højholdt (red)

Her kommer en antologi med introduktion til forskellige metodiske tilgange med fokus på marginalisering. Undertitlen er: Billeder på velfærdsprofessionernes arbejde med børn i udsatte positioner, og målgruppen er primært studerende på bl.a. pædagoguddannelserne (grund- såvel som videreuddannelserne). Der er tre formål med bogen: 1. At formidle praksisnær og professionsrelevant viden om marginaliseringsprocesser på børne- og ungeområdet. 2. At kvalificere studerendes metodiske og videnskabsteoretiske tilgange. 3. At bidrage til en kvalificering af, hvordan studerende kan arbejde med bachelorprojekter og lignende opgaver. I forbindelse med bogens artikler, bliver der derfor redegjort for, hvordan den pågældende viden er produceret. Der gives råd til – og anbefalinger om – hvordan man som studerende selv kan producere viden med brug af samme metoder, og hvilke faldgruber, der kan være. Det handler fx om 'naturlig observation', 'semistrukturerede kvalitative interview' og 'videoobservation'.

Forlaget Via System, 255 sider, 295 kr.

De provokerende

Af Jann Sjursen

Det er trist, det der sker i Danmark. Kan der ikke være plads til alle? 'Vi skal værne om og beskytte de hjemløse, de har det hårdt nok i forvejen'. 'Da der var brug for hjælp, kom der ikke hjælp – stakkels hjemløs'.

Sådan lyder nogle af de mange medfølelse reaktioner fra danskere på de sociale medier efter den triste nyhed om, at en 32-årig hjemløs mand omkom på jorden ved Amagerbro Metrostation i København i oktober måned i år. Den unge mands liv var hårdt og alt for kort. Ingen burde have sådan en skæbne i Danmark. Og det er grundlæggende et sundhedstegn for det danske velfærdssamfund, at medier og borgere til stadighed kan blive berørte over, at en medborger ender sit liv på så tragisk en måde.

Spørgsmålet er, om den samme medfølelse og interesse ville gøre sig gældende, hvis en udsat medborger omkom på et stuegulv med en overdosis af narkotika i blodet? Eller hvis en udsat medborger omkom efter en længerevarende, ubehandlet infektion i benet, som var opstået på grund af et fejlfix? Der ville nok være nogle forskellige. En holdningsundersøgelse, som Rådet for Socialt Udsatte har gennemført, viser nemlig, at der er stor forskel på, hvilke udsatte grupper danskerne føler mest med – særligt ses der forskelle, når man spørger de unge.

I holdningsundersøgelsen spurgte Rådet bl.a., hvilke følelser den enkelte får, når han eller hun ser en udsat på gaden. Her svarede knap 15 pct. af de unge på 18 til 34 år, at de bliver frastødt af at

se en hjemløs, mens flere end 40 pct. i samme aldersgruppe bliver frastødt af at se en stofmisbruger. Mere end 55 pct. af de unge danskere bliver utrygge, når de ser en stofmisbruger, mens 10 pct. bliver utrygge, når de ser en hjemløs.

Da Rådet spurgte danskerne, hvem der primært er ansvarlig for at hjælpe udsatte ud af deres situation, vidste der sig også store forskelle blandt især de unge. Kun ca. 10 pct. af de 18-34 årige danskere svarede, at det offentlige har det primære ansvar for at hjælpe en stofmisbruger. Tilsvarende svarede næsten 50 pct. af de unge danskere, at det offentlige har det primære ansvar for at hjælpe en hjemløs.

Tallene tyder på, at der eksisterer en hel del myter, fordomme og misforståelser, når det kommer til kompleksiteten af social udsathed. Mens flere danskere mener, at det offentlige har hovedansvaret for at hjælpe hjemløse, mener færre, at det offentlige bør hjælpe stofmisbrugere. Stofmisbrugere lever et voldsomt liv – et liv, som kan provokere mange.

Mange socialpædagoger møder de udsatte hver dag i deres arbejde og har stor viden om netop kompleksiteten af deres sociale problemer. Socialpædagogerne kan derfor udgøre vigtige formidlere af den virkelighed, socialt udsatte lever i, og som andre danskere ofte kun kender fra medierne eller fra flygtige blik ud af øjenkrogen på banegården eller i Istedgade. ■

Jann Sjursen er formand for Rådet for Socialt Udsatte.

- Oplever du, at der eksisterer myter og fordomme om udsathed i Danmark?
- Har du gennem dit arbejde mulighed for at påvirke, hvordan danskerne ser på udsatte og årsagerne til udsathed?
- Er det overhovedet socialpædagogens opgave at påvirke danskernes syn på udsatte og årsagerne til udsathed?

Deltag i debatten på socialpaedagogen.dk/prik